

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

36.

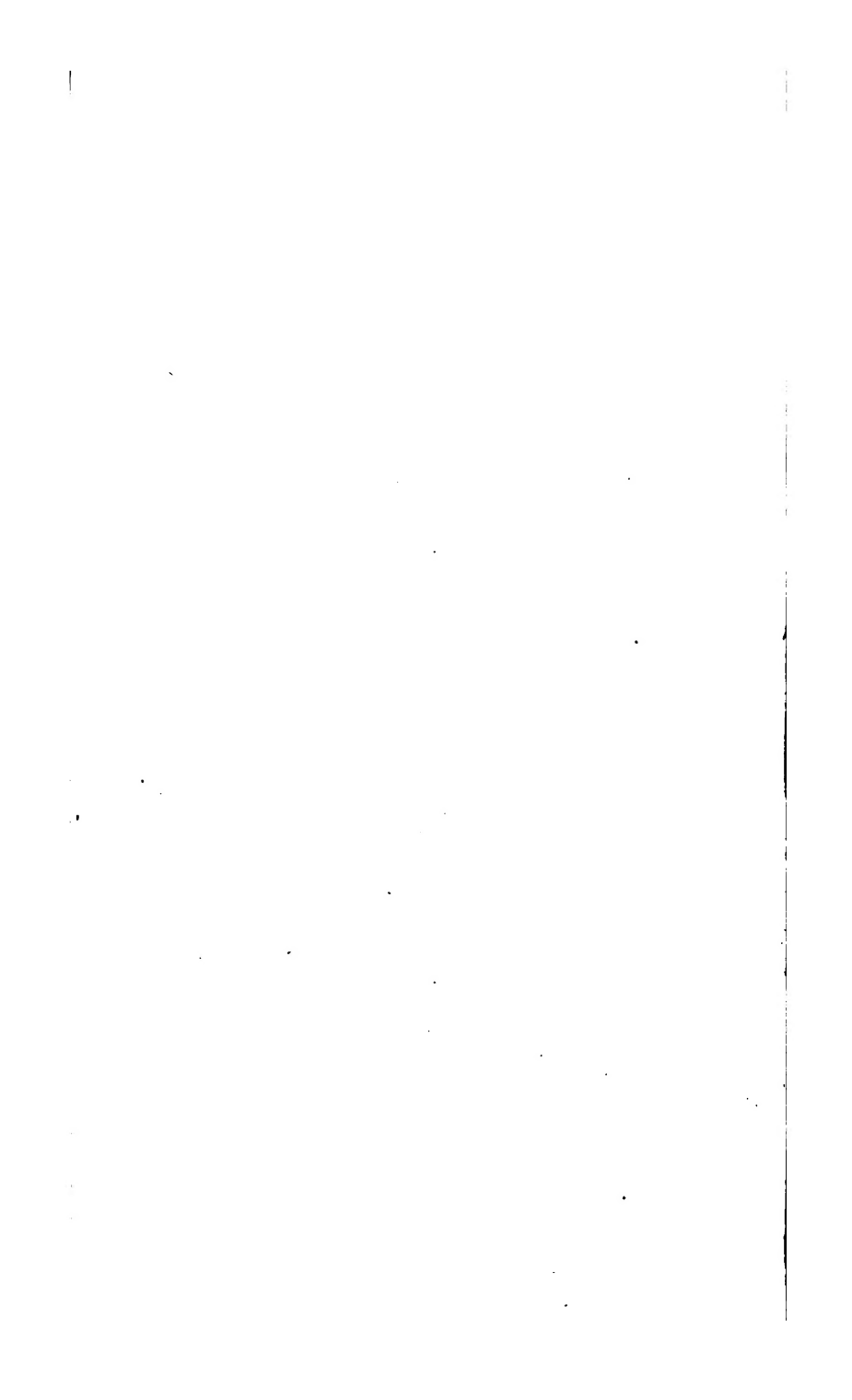
106.

* 5 9 0 4 8 1 5 0 9 + *

36.106

HERODOTUS,

BOOK EUTERPE.

LONDON :
GILBERT & RIVINGTON, PRINTERS,
ST. JOHN'S SQUARE.

HERODOTUS,

BOOK EUTERPE:

CONTAINING A DESCRIPTION OF

EGYPT,

ITS CIVIL AND RELIGIOUS ANTIQUITIES,

AND HISTORY.

FOR THE USE OF

THE GRAMMAR SCHOOL, OUNDLE:

REV. J. SHILLIBEER, M.A.

MASTER.

LONDON:

PRINTED FOR WHITTAKER & Co.

AVE MARIA LANE.

1836.

106.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ ἈΔΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΕΥΤΕΡΠΗ.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης, τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς· τῆς προαποθανούσης, Κύρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι, τῶν ἥρχε, μέγα πένθος ποιέσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἰωνὰς μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρῷους ἰόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέτο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἥρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, τῶν ἐπεκράτεε.

II. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμίτιχον σφένον βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἐωυτοὺς πρῶτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ Ψαμμίτιχος βασιλεύσας ἠθέλησε εἰδέναι οἳ τινες γενοῖατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι

ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑωυταύς. Ψαμμίτιχος δὲ ὥς οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τοῦτον ἀνευρεῖν, οἱ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε. Παιδιά δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ παῖμνα τροφήν τινα τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἵεναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κέεσθαι αὐτὰ, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἴγας· πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος, τᾶλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δ' ἐποίεετο καὶ ἐνέτελλετο ὁ Ψαμμίτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρῶτην. τάπερ ὦν καὶ ἐγένετο. ὥς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παιδιά ἀμφοτέρω προσπίπτοντα βεκὺς ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος ἦν ὁ ποιμήν. ὥς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῃ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παιδιά κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμίτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκὸς τί καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὗρισκε Φρύγας καλίωντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν.

III. Ὡδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα

τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμίτιχος ἐκταμὼν, τὴν διαίταν οὕτως ἐποίησατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτησι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. Ἦκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων τουτέων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοις τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολίται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. Τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγήεσθαι, ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μούνον· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτέων ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτέων, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι.

ΙV. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήϊα πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι. Πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἀπάντων ἐξευρέειν τὸν ἐνιαυτὸν, δυνώδεκα μέρεα δασαμένους τῶν ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἄστρον ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῃ Ἑλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὥρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυνώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἑκάστην πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὥρέων ἐς τὸ αὐτὸ περιϋίων παραγίνεται. Δυνώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἑλλήνας παρὰ σφείων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς

θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοις ἐγγλύφαι. καὶ τούτων μὲν νῦν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γενόμενα. Βασιλεῦσαι δὲ πρώτων Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἔλος· καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἔνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν.

V. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δέ, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος ἐς τὴν Ἑλληνες ναυτίλλονται, ἐστὶ Αἰγυπτίοις ἐπὶ κτητός τε γῆς, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἐπὶ τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς περὶ ἐκεῖνοι οὐδὲν ἐτι τοιόνδε ἔλεγον. ἐστὶ δ' ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρας ἐστὶ τοιήδε. Πρῶτα μὲν προσπλέων, ἐτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητήρην, πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυῖσι ἔσειαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς εἶσαν.

VI. Αὐτὶς δὲ αὐτῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν, ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέρας διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει· ταύτης ὧν ἅπο οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυῖσι μεμετρήκασιν τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἦσσαν γεωπεῖναι,

σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριάκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἑὼν Αἰγύπτιον, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν.

VII. Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἑοῦσα πᾶσα ὑπὲρ τε καὶ ἄνωδρος, καὶ ἰλὺς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηνέων ὁδῷ, τῇ ἀπὸ τῶν δωδέκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἕς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι τὸ διάφορον εὐροὶ τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηνέων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὥς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροὶ ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτον.

VIII. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεῖνὴ ἔστι Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ, τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότου, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν· ἐν τῇ αἱ λιθοτομίαι ἐνεῖσι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον, ἀνακάμπει ἐς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἐωντοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἡοῦς πρὸς

ἰσπέρην· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὅρος τοιούτων ἐστὶ. Τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου, ὅρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῇ αἰ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμῳ κατειλυμένον, τεταμένον τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. Τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλὸν χωρίον, ὥς εἶναι Αἰγύπτου· ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στερινὴ ἐστὶ Αἴγυπτος εὐῦσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πεδιάς μὲν γῆ· στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στεινότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὖρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι.

ΙΧ. Πέφυκε μὲν νυν ἡ χώρα αὕτη οὕτω. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας, ἔστι ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων· στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ, ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἐνὸς καὶ ὀγδῶκοντα ἑόντων. οὗτοι συντεθειμένοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἥδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τε ἐστὶ σταδίων καὶ τρισχιλίων· ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων ἐστὶ, σημανέω. στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοί εἰσι.

Χ. Ταύτης ὦν τῆς εἰρημένης ἡ πολλή, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶναι

ἐπικτήτος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνεται μοι εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἐφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὥστε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν, ἐν τῶν στομάτων τοῦ Νείλου, ἰόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναι ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἰόντες μεγάλα, οἳ τινες ἔργα ἀποδιξάμενοι μεγάλα εἰσὶ τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελώου· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξίεις ἐς θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

ΧΙ. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς οὕτω δὴ τι καὶ στενὸς, ὥς ἔρχομαι φράσων. μῆκος μὲν πλόου, ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν εὐρέην θάλασσαν, ἡμέραι ἀναισιμοῦνται τεσσεράκοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὐρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἰγυπτον δοκέω γενέσθαι κου· τὸν μὲν, ἐκ τῆς βορητῆς θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα ἐπὶ Αἰθιοπίας· τὸν δὲ Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον

δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὦν ἐβλήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντός γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε καὶ μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἂν ἢ κοῦ γε δὴ, ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθεῖη κόλπος καὶ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ;

XII. Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχυλία τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἄλμην ἐπανθέουσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον· πρὸς δὲ, τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ εἰούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται,) ἀλλὰ μελάγγαιόν τε καὶ κατερῖν γινυμένην, ὥστε εἰοῦσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηνευγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἰδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν τε καὶ ὑπόπετρον εἰοῦσαν.

XIII. Ἐλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης οἱ ἱεῖες, ὥς ἐπὶ Μοίριος βασιλέως, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πῆχας

τὸ ἐλάχιστον, ἄρδесκε Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὐ κω ἦν ἕτα εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δέ, εἰ μὴ ἐπ' ἐκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. δοκέουσί τε μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλειόμενον Δέλτα, ἦν οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὁμοῖον ἀποδιδοῖ ἐς αὐξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τό κοτε αὐτοὶ Ἑλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατὰ περ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἑλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφί ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' ἀνχμῶ διαχρᾶσθαι, λιμῶ οἱ Ἑλληνες αἰρεθήσονται· οὐ γὰρ δὴ σφί ἐστὶ ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφὴ, ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μῶνον.

XIV. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἑλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἶρηται. φέρε δὲ νῦν, καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει, φράσω. εἴ σφί ἐθελήσει, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρα ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γάρ ἐστι ἡ αὐξανόμενη) κατὰ λόγον τοῦ παροισχομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ αὕτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γε ὕεται σφί ἡ χώρα, μήτε ὁ ποταμὸς

οἷός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν. Ἡ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπσνητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς, τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἱ οὔτε ἀρότρη ἀναρρήγνυντες αὐλακας ἔχουσι πόνους, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν ὧλλοι ἀνθρώποι περὶ λήϊον πονέουσι· ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἐωυτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὕς. ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῇσι ὑστὶ τὸ σπέρμα, ἄμητον τὸ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας δὲ τῇσι ὑστὶ τὸν σῆτον, οὕτω κομίζεται.

ΧV. Εἰ ὧν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι Ἰώνων χρᾶσθαι περὶ Αἴγυπτου, οἱ φασὶ τὸ Δέλτα μουνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέως καλεομένης σκοπίης λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηϊῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τῇ δὲ τεσσεράκοντά εἰσι σχοῖνοι· τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον· τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἂν, τούτῳ τῇ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώραν. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα, ὥς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκεῖ, ἔστι κατάρρυτόν τε καὶ νεωστό, ὥς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε μηδεμία ὑπῆρχε, τί περιεργάζοντο δοκέοντες πρῶ-

τοι ἀνθρώπων γεγομέναι ; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διά-
πειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην
ἀττήσουσι. Ἄλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα
τῷ Δέλτα τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῃ γενέσθαι,
αἰεὶ τε εἶναι, ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο·
προϊούσης δὲ τῆς χώρας, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπο-
λειπομένους αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς
ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὦν πάλαι αἱ Θῆβαι,
Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περίμετρον στάδιοι
εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι.

XVI. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν,
Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου. εἰ δὲ ὀρθή
ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἑλληνάς τε καὶ αὐτοὺς
Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἱ
φασὶ τρία μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ
Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γάρ σφεας δεῖ
προσλογίζεσθαι, Αἰγύπτου τὸ Δέλτα· εἰ μὴ τι
γέ ἐστι τῆς Ἀσίας, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ
ὁ Νεῖλός γε ἐστι, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν
Ἀσίην οὐρίζων τῆς Λιβύης. τοῦ Δέλτα δὲ τούτου
κατὰ τὸ ὅξυ περιρρήγνυται ὁ Νεῖλος, ὥστε ἐν τῷ
μεταξὺ Ἀσίας τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν.

XVII. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίμεν·
ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αἴ-
γυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰ-
γυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην τὴν ὑπὸ
Κιλικίων, καὶ Ἀσσυρίην τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων.
οὐρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν ἔον
ὀρθῶ λόγῳ, εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὐρους·

εἰ δὲ τῇ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῃ χρῆσόμεθα, νομιούμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχασθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίας. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσσην Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἑὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδοὺς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶν τρέπεται, τὸ καλεῖται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἐτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἐσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθὺς τῶν ὁδῶν τῇ Νεῖλῳ ἐστὶ ἥδε· ἀνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα ἀπικνύεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἕξι, οὔτε ἐλαχίστην μοῖρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥκιστα οὐνομαστήν· τὸ καλεῖται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα, ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, τῇ μὲν Σαῖτικὸν αὐτέων, τῇ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά.

XVIII. Μαρτυρεῖ δὲ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος ὅσῃν τινα ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῇ λόγῳ καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστέριον γενόμενον· τὸ ἐγὼ τῆς ἐμμενωτοῦ γνώμης ὑστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ

ἐκ Μαρίας τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκόντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύῃ, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκίῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν εἰς Ἀμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐκ ὁμολογέειν αὐτοῖσι· βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφας οὐκ ἔα ποίειν ταῦτα, φὰς Αἰγυπτὸν εἶναι ταύτην τὴν ὃ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκόντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

ΧΙΧ. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύνῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χωρίου εἶναι, καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῇ· καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσις πέρι, οὗ τε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνάσθη. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὃ, τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων ἀρξάμενος ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δ' εἰς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον· ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελεῖ ἐὼν, μέχρι οὗ αὐτὶς τροπέων τῶν θερινέων. τουτέων ὧν περὶ οὐδενὸς οὐδὲν οἶός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἥντινα δύναμιν

ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἰστόρειον· καὶ ὃ, τι αὐράς ἀποσπνεύσας μῦθος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται.

XX. Ἀλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδοῦς· τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημεῖναι βουλόμενος μῦθον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύνειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίου μὲν οὐκὼν ἔπνευσαν, ὃ δὲ Νεῖλος τῷτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίου αἰτίοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Νεῖλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσοῦτον, ὅσῳ ἰλάσσονας ἰόντες, ἀσθενέστερα τὰ ρεύματα παρέχονται. αἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος.

XXI. Ἡ δ' ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρα μὲν ἐστὶ γῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωῦμασιωτέρα· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι· τὸν δ' Ὀκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥεῖν.

XXII. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἐπιεικεστάτη εἶουσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδὲν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥεῖν ἀπὸ τηκομένης χιόνης· ὃς ῥεῖ μὲν ἐκ Αἰβύης διὰ

μύσων Αἰθιοπῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥεοὶ ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων τόπων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα ; τῶν τὰ πολλά ἐστὶ ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιούτων περὶ οἷψ τε εἶναι, ὥς οὐδὲ οἶκος ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τούτων θερμοί· δεύτερον δὲ, ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρα, καὶ ἀκρύσταλλος διατελεῖ ἐοῦσα· ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦσα, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι· ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ἔει' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δὲ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες ἐόντες· ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι· γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γεόμενον, φοιτῶσι ἐς χαμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὅσων τούτην τὴν χώραν, δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τούτων οὐδὲν, ὥς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει.

ΣΧΙΙΙ. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὀκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὀκεανὸν εἶναι· Ὁμηρον δὲ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητῶν, δοκέω τοῦνομα εὐρόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι.

ΣΧΙΥ. Εἰ δὲ δεῖ μεμφόμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτὸν περὶ τῶν ἀφανέων ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκεῖ πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαννόμενος ὁ

ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμῶνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὥς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῃ δηλῶσαι, πᾶν εἶρηται· τῆς γὰρ ἂν ἀγχοτάτῳ ἢ χώρης οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατ' ἦν τινα, ταύτην οἶκός διψῇν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ρεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν.

XXV. Ὡς δὲ ἐν πλείονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποίει· ἅτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰθρίου τε ἐόντος τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεινῆς τῆς χώρης εἰούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν ποίει οἷον περ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιεῖν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἔλκει γὰρ ἐπ' ἐωυτόν τὸ ὕδωρ· ἐλκύσας δὲ, ἀπωθείς ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι· καὶ εἰσι οἰκώτως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέγειον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἐωυτόν. προηῦνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίου ὕδατος συμμασγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαρὰδρωμένης, ρέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ θέρος, τῶν τε ὀμβρων ἐπιλειπόντων αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσὶ· ὁ δὲ Νεῖλος ἐὼν ἄνομβρος,

ἐλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μῦνος ποταμῶν
 τούτου τὸν χρόνον οἰκίως αὐτὸς ἐωυτοῦ ρέει
 πολλῇ ὑποδεέστερος ἢ τοῦ θέρος. τότε μὲν γὰρ
 μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἔλκεται, τὸν δὲ
 χειμῶνα, μῦνος πνέεται. οὕτω τὸν ἡλίον νενό-
 μика τούτων αἰτίων εἶναι.

XXVI. Αἴτιος δὲ ὧτὸς οὗτος, κατὰ γνώμην τὴν
 ἐμὴν, καὶ τὸν ἡέρα ξηρὸν τὸν ταύτη εἶναι, διακαίων
 τὴν θεοδόδον αὐτοῦ. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος
 αἰὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἡλλακτο τῶν ὥρων,
 καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ
 χειμῶν ἐστᾶσι, ταύτη μὲν τοῦ νότου ἦν ἡ στάσις
 καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔστηκε,
 ταύτη δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος
 ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ
 χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἥτε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐ-
 ρώπης, κατὰπερ νῦν τῆς Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα
 δ' ἂν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιεῖν ἂν
 τὸν Ἴστρον τάπερ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον.

XXVII. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει,
 τήνδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων
 οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ
 ψυχροῦ τινὸς φιλεῖ πνέειν.

XXVIII. Ταῦτα μὲν νῦν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ
 ὡς ἀρχὴν ἐγένετο· τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε
 Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν
 ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέ-
 ναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαῖ πόλει ὁ γραμμα-
 τιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος

δ' ἰμοίγε παίζuin ἐδόκει, φάμενος ἰδέσθαι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὖρεα ἐς ὅξυ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξύ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαίδος, καὶ Ἐλεφαντίνης· οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὖρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἰούσας ἄβυσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέειν· καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βυρίην ἄνιμον· τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίας τε καὶ νότον. ὥς δὲ ἄβυσσοί εἰσι αἱ πηγαί, ἐς διάπυραν ἴφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλίων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυίων πλεζάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτη, καὶ οὐκ ἐξεκέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστής, εἰ ἤμα ταῦτα γινόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε· ὥς ἐμὲ κατηνυθεῖν δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς καὶ παλιρίρρυτον· οἷα δὲ ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὖρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητηρίην ἐν βυσσὺν ἵναι.

κχικ. Ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι, ἀλλὰ τοσούνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἰλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου, ἀκοῇ ἤδη ἰστορίων, ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἄναντές ἐστι χωρίον· ταύτῃ ὧν δεῖ τὸ πλοῖον διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν, κατάπυρ βουῖν, πορεύεσθαι· ἦν δὲ ἀπορρύαγῃ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥύου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἔστι ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας πλόος· σκολιὸς δὲ ταύτῃ, κατά-

περὶ ὁ Μαϊάνδρος, ἔστι ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ
 δυνώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ
 διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξαι ἐς πεδίον λεῖον,
 ἐν τῷ νῆσον περιφύρει ὁ Νεῖλος· Ταχομφῶ οὖνομα
 αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἑλεφαντίνης ἄνω
 Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἡμισυ· τὸ δὲ ἡμισυ,
 Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη,
 τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν διεκ-
 πλώσας, ἐς τοῦ Νείλου τὸ ρέεθρον ἔξεις, τὸ ἐς τὴν
 λίμνην ταύτην ἐκδιδού. καὶ ἔπειτα ἀποβάς, παρὰ
 τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσας ἡμερῶν τεσσε-
 ράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὄξεις
 ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλάι εἰσι, δι' ὧν οὐκ
 οἶά τί ἐστι πλείν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσσερά-
 κοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὐτὶς ἐς ἕτερον
 πλοῖον ἐμβάς, δυνώδεκα ἡμέρας πλεύσας· καὶ
 ἔπειτα ἵξαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὖνομά ἐστι
 Μερὴ. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις
 τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν ταύτῃ, Δία θεῶν
 καὶ Διόνυσον μούρους σέβονται, τούτους τε με-
 γάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε.
 στρατεύονται δ' ἐπὶ σφας ὁ θεὸς οὗτος κελεύει
 διὰ θεοπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκείσε.

XXX. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων, ἐν
 ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῃ ἤξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν
 ὁσπερ ἐξ Ἑλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν
 τὴν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοις
 οὖνομά ἐστι Ἀσμάχ· δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος
 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς

χειρὸς παριστάμενοι βασιλεῖ. ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχημάτων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε. ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέως φυλακαὶ κατέστασαν ἐν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθίοπων, καὶ ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίησι, ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων καὶ Σύρων, καὶ ἐν Μαρὲν πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταῦτα αἱ φυλακαὶ ἔχουσι, ὥς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρούσας, καὶ ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι καὶ κοινῇ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἦσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμητίχος δὲ πυθόμενος, εἰδὼς ὥς δὲ κατέλαβε, εἰδέτο, πολλὰ λέγων, καὶ σφεας θεοὺς πατρώους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας· τῶν δὲ τίνα λέγεται δαίξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾗ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεὶ τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφείας αὐτοὺς τῷ Αἰθίοπων βασιλεῖ. ὁ δὲ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθίοπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν αἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἥθεα μαθόντες Αἰγύπτια.

XXXI. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ρεύματος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μηνες

εὐρίσκονται ἀναισιμούμενοι ἐξ Ἑλεφαντίνης πορευομένων εἰς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφῶς φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος.

XX XII. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι εἰς λόγους Ἑτεάρχῃ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι εἰς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγὰς· καὶ τὸν Ἑτεάρχον φάναι ἐλθεῖν κοτὲ παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἡῷ χώρην τῆς Σύρτιος οἰκᾷ ἐπὶ πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτευμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσὰ, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἐωῦτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἥ τελευτᾷ τὰ τῆς Λιβύης, παρήκουσι παρὰ πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ, πλὴν ὅσον Ἑλλήνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατ' ὑπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη· τὰ δὲ κατ' ὑπερθε

τῆς θηριώδεος, ψάμμος τε ἐστὶ, καὶ ἄνδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. εἶπον ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδασι τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἵνα ταπρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι· ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξίναμι, τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον· διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέροισι, ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα καὶ σφεας προσελθόντας, ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ· ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῷ Νασαμῶνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους.

XXXIII. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοστήσαι τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὔτοι ἀπίκοντο ἄνθρωποι, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτεάρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος

οὕτως αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, μέσσην τάμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γνωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῇ Ἰστρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμάται. Ἰστρος γε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐν Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἑρακληῖων στηλίων· ὁμοῦρέουσι δὲ Κανησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυσμίων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἰστρος ἐς θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῇ Ἰστρίῃν οἱ Μιλησίων οἰκέουσι ἄπικοι.

XXXIV. Ὁ μὲν δὴ Ἰστρος, ῥέει γὰρ δι' οἰκευμένης, πρὸς πολλῶν γινώσκεται· περὶ δὲ τῶν παῦ Νεῖλου πηγῶν οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ρεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἰστορεῦντα ἦν ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοὶ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κε ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῇ Εὐξείνῃ πόντῃ πέντε ἡμερῶν ἰθεία ὁδὸς εὐζώνῃ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῇ Ἰστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισούσθαι τῇ Ἰστρῳ. Νεῖλου μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.

XXXV. Ἐρχομαι δὲ περὶ Αἴγυπτου μηκυνίων τὰν λόγον, ὅτι πλέω θωῦμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται.

Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἡθεῖά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἄχθεια οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. εὐμαρὶν χρεώνται ἐν τοῖσι οἴκοις, ἐσθίουσι δὲ ἕξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι. ἐπιλέγοντες, ὥς τὰ μὲν αἰσχροῖα, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχροῖα, ἀναφανδόν. ἱρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμίᾳ οὔτε ἔρσηνος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίᾳ ἀνάγκῃ, μὴ βουλομένοις· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι.

XXXVI. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ, ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι νόμος, ἅμα κῆδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιῆσι τὰς τρίχας αὐξέσθαι, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοις ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίαίτα ἀποκέκριται· Αἰγυπτίοις δὲ ὁμοῦ θηρίοις ἢ δίαίτα ἐσσι. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ὄλλοι ζῶουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζῶν

ὄνυχος βίγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σκία, τὰς ζεᾶς μετιζέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί· τὸν δὲ πηλὸν, τῇσι χερσὶ καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ὅλλοι μὲν ἑῷσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἴματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἐν ἐκάστη. τῶν ιστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους, οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι· Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοις, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα· Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιεῖν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱρά· τὰ δὲ, δημοτικά καλεῖται.

XXXVII. Θεοσεβείας δὲ περισσῶς εἶοντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσινδε χρέωνται. ἐκ χαλκῶν ποτηρίων πίνουσι, διασμένοντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυντα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱριεὺς ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ, μήτε ἄλλο μυσσάρὸν μηδὲν ἐγγίγηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεοὺς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱριεὺς λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξιστι λαβεῖν, οὐδὲ

ὑποδήματα ἄλλα. λαῶνται δὲ δις τῆς ἡμέρης
 ἐκάστης ψυχρῶ, καὶ δις ἐκάστης νυκτός. ἄλλας
 τε θρησκίας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὥς εἰπῶν λόγῳ.
 πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γὰρ
 τῶν οἰκηίων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται· ἀλλὰ
 καὶ σιτία σφί ἐστι ἱρὰ πασσόμενα, καὶ χηνέων
 καὶ βοέων κρεῶν πληθός τι ἐκάστῳ γίνεται πᾶλ-
 λὸν ἐκάστης ἡμέρης. δίδεται δὲ σφι καὶ οἶνος
 ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἔξεστι πάσασθαι.
 κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτῳ
 ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι,
 οὔτε ἔψοντες πατέονται. οἱ δὲ δὴ ἱρίες, οὐδὲ
 ὀρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν
 εἶναι ὄσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ εἰς ἐκάστου τῶν θεῶν,
 ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἰς ἐστὶ ἀρχιέρεως· ἐπεὰν δὲ
 τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται.

XXXVIII. Τοὺς δὲ βούς τοὺς ἔρσενας τοῦ
 Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δο-
 κιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε. τρίχα ἦν καὶ μῖν ἴδηται
 ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει.
 δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος τῶν
 τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑσπεῖτος τοῦ κτήνεος καὶ
 ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐχειρύσας, εἰ καθαρὴ
 τῶν προκειμένων σημητῶν, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῃ λόγῳ
 ἔρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ
 φύσιν ἔχει πεφυκίας. ἦν δὲ τουτέων πάντων ᾗ
 καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεια εἰ-
 λίσσων· καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας,
 ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι.

ἀσήμερον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται.
δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε.

XXXIX. Θυσίη δὲ σφι ἦδε κατέστηκε. ἀγα-
γόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς τὸν βωμόν,
ὅκου ἂν θύωσι, πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ
οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ἐπισπείσαντες, καὶ ἐπικα-
λέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι· σφάζαντες δὲ, ἀπο-
τάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος
δαίρουσι· κεφαλῇ δὲ κείνῃ πολλὰ καταρησάμενοι,
φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ἢ ἀγορῇ, καὶ Ἑλληνέες σφισι
ἔωσι ἐπίδημοι ἔμποροι, οἶδε φέροντες ἐς τὴν ἀγο-
ρὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι
Ἑλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. κατα-
ρέονται δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι
μῆλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συνα-
πάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρα-
πέσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων
κτηνίων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου, πάντες
Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως
ἐς πάντα τὰ ἱρά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου,
οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμπύχου κεφαλῆς γέυσεται
Αἰγυπτίων οὐδεὶς.

XI. Ἡ δὲ δὴ ἑξαίρεσις τῶν ἱρῶν καὶ ἡ καῦσις,
ἄλλη περὶ ἄλλο ἱρόν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν
μεγίστην τε δαίμονα ἦγνεται εἶναι, καὶ μεγίστην
οἱ ὀρτὴν ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπὴν
προνηστεύσωσι τῇ Ἴσι, καὶ ἐπὴν κατεύξωνται,
θύουσι τὸν βούν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν
ἐκείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ

λείπουνσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν· σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὦμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλάσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδων, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δὲ, θύουσι· καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἔπειτα δὲ ἀποτύφονται, δαῖτα προτίθενται τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν.

XLII. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραὶ εἰσι τῆς Ἰσίου. τὸ γὰρ τῆς Ἰσίου ἀγαλμα εἶον γυναικῆιον, βούκερὼν ἐστί, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι· καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακρῶ. τῶν εἵνεκα οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσει ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἄνδρὸς Ἕλληνος χρῆσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς διατετμημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τόνδε. τὰς μὲν θηλέας εἰς τὸν ποταμὸν ἀπιάσι· ταὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἑκάσται ἐν τῇσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέρω ὑπερέχοντα, σημηίου εἵνεκεν· ἔπειτα δὲ σαπῇ, καὶ πρᾶσιγ' ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνύεται

ἐς ἐκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλευμένης νήσου. ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῇ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσι σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἐνέεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρις παραγίνονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὅστέα τῶν βοῶν, οὖνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχis. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἅγιον ἰδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλεις· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὅστέα, ἀπάγουσι καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα χώρον πάντες. κατὰ ταῦτά δὲ τοῖσι βουσί καὶ τᾶλλα κτήνεα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νενομοθέτῃται. κτείνουσι γάρ δὴ οὐδὲ ταῦτα.

XLII. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίος ἰδρυνται ἱερὸν, ἡ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μὲν νυν πάντες οἷων ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἰσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὲ Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μένδητος ἔκτῃνται ἱερὸν, ἡ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἷων ἀπέχονται, διὰ τὰδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ιδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἐπεὶ τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα προέχεσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀπο-

ταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἐωῦτόν ἐπιδέξει. ἀπὸ τούτου κριοπρὸσωτον τῷγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπῶν ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ τοῦνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδὲ σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποίησαντο· Ἀμμουὺν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μῆ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὀρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἓνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐνδύουσι τῷγαλμα τοῦ Διός· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλῆος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

XLIII. Ἡρακλῆος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἶη τῶν δώδεκα θεῶν· τοῦ ἐτέρου δὲ πέρι Ἡρακλῆος, τὸν Ἕλληνες οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοῦνομα τοῦ Ἡρακλῆος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὐνομα Ἡρακλέα, πολλὰ μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλῆος τούτου οἱ γονεὲς ἀμφότεροι ἦσαν Ἀμφιτρυῶν καὶ Ἀλκμήνη γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσ-

κούρων τὰ οὐνόματά φασι εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὔτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχονται. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξιν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλῆσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. ὥστε τουτέων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξιπυστάτο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλῆς· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἑτέα ἐστι ἐπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἀμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεὶ τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυνάδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἓνα νομίζουσι.

XLIV. Καὶ θέλων δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἐπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἁγίον· καὶ ἴδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθον· ἡ δὲ, σμαράγδου λίθον, λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὀκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἱδρυται. εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἑλλήσι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκίζομένη καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι· εἶναι δὲ ἕτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριακόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικρόμην δὲ

καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὐρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἰδρυμένον, οἱ κατ' Εὐρώπης ζήτησεν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρώωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἰόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἱ διὰ Ἡράκλεια ἰδρυσάμενοι ἔκتهνται· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δ' ἐτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι.

XLV. Λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτέων καὶ ὁδε ὁ μῦθος ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς· αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύοντες τῷ Διί· τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι, ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεια ὁσίη θύειν ἐστὶ, χωρὶς ὕων, καὶ ἐρσένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων· κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἓνα ἰόντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὡς δὴ φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι, καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμένεια εἶη.

XLVI. Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίῳν οἱ εἰρημῖνοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, προτέρους τῶν δυνώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῷ γαλμα, κατέπερ Ἑλληπτες, αἰγοκρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὔτι τοιαῦτον νομίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι. ὅτεν δὲ εἵνεκα τοιαῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὗ μοι ἡδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντες τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων. καὶ τούτων οἱ αἰπόλοις τιμὰς μέζοντας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἰς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλεῖται δὲ ὁ, τε τράγος καὶ ὁ Πᾶν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δ' ἐν τῇ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδαξιν ἀνθρώπων ἀπείκετο.

XLVII. Ὅν δὲ Αἰγύπτιοι μαρὸν ἡγνῆται θηρίον εἶναι, καὶ τοῦτο μὲν, ἦν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριὼν ὕδς, αὐτοῖσι ἱματίοις ἀπ' ὧν ἔβαψα ἐωῦτόν, βὰς ἐπὶ τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συμβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενεῖς, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μῦνοι πάντων. οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδὰς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδονται τε οἱ συμβῶται καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις θεοῖς

θύειν ὕς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῃ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῃ, τοὺς ὕς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὕς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεστινυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῃ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἥδε τῶν ὕων τῇ Σελήνῃ ποιεῖται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνους τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γιναμένη· καὶ ἔπειτα καταγίξει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα αὐτέονται ἐν τῇ πανσελήνῃ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρᾶ θύσωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἐτι γευσαίητο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείας βίου, σταιτῖνας πλάσαντες ὕς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι.

XLVIII. Τῷ δὲ Διονύσῃ, τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, διδοὶ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῃ τῶν συβωγέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῇ Διονύσῃ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χορῶν κατὰ ταῦτά σχεδὸν πάντα Ἑλλήσι· ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναικες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῶ τέφ ἔλασσον ἔον τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέται δὲ αὐλός· αἱ δὲ ἔπονται αἰίδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινεῖ μῦνον τοῦ

σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς λεγόμενος.

ΧΙΙΙ. Ἦδη ὣν δοκίει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσιῆς ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαῆς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἑλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὖνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ. ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δ' ὣν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσιν Ἑλληνες. ἐγὼ μὲν νῦν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφόν, μαντικὴν τε ἐωὺτῷ συστήσαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἑλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσείην γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιούμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἑλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν ᾦν τοῖσι Ἑλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσαγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κου τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκίει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώραν.

Ι. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, πυνθανάμενος οὕτω

εὐρίσκω εἶν. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῆλθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἡρῆς, καὶ Ἰστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὐ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος· ταῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Διβύων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος ὄνομα ἐκτινεται, εἰ μὴ Δίβυες· καὶ τιμῶσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἥρωσι οὐδέν.

LI. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τοῦ δὲ Ἑρμῆος τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ εἰδοῖα παιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἐπὶ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὦ ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηλικαῦτα ἐς Ἑλλήνας τέλειουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἥρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήϊκες ἐπιτελείουσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὠνὴρ οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρήϊκην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοί περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήϊκες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ

αἰδρῖα τὰ γάλακτα τοῦ Ἑρμῆος, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποίησαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθράκῃ μυστηρίοιςι δεδήλωται.

LII. Ἔθνον δὲ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας· ἐπωνυμίην δ' οὐδ' οὐνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θίντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον· ἐπεὶ δὲ χρόνου πολλοῦ διεξιθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπκόμενα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διούσου δὲ ὕστερον πολλῶ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηρίαζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήϊον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μόνον. ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηρίαζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοί, εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκοντα, ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο ὕστερον.

LIII. Ἐθθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε δ' αἱ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστάτο μέχρι οὗ πρῶην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον ἡλικίην τετρακασίοισι ἔτεσι δοκέω μὲν πρεσβυτέρους γενέσθαι,

καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίην Ἑλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐκωνυμίας δόντες, καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῆναντες. οἱ δὲ πρότερον πειρηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὅστερσιν, ἐμοί γε δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερα, τὰ ἐς Ἡσιόδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω.

LIV. Χρηστηρίων δὲ περὶ τοῦ τε ἐν Ἑλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱεεὶς τοῦ Θηβαίεος Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρήϊας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἑλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσάμενας τὰ μαντήϊα πρῶτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δὲ μὲν ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τούτων· καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφείας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον.

LV. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱερέων ἤκουον. τάδε δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπταμένας, τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφείας ἀπικέσθαι. ἰζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγόν, αὐδάσασθαι φωνῇ ἀνθρωπῆϊ, ὥς χρεὼν εἶη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ

αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβνας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβνας ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ εὖνομα ἦν Προμέχεια, τῇ δὲ μετὰ αὐτήν, Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν.

LVΙ. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθῶς οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δοκέει μοι ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλεωμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, κρηθῆναι ἐς Θεσπρωτοῦς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυῖῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἶκος ἀμφοπολεύουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρόν Διὸς, ἐνθα ἀπίκετο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ αὕτη ἐπρήθη.

LVII. Πελειάδες δέ μοι δοκεῖουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεον δὲ σφι ὅμοια ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπητῇ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεὶ τε τὰ συνετά σφι ἦνδα ἡ γυνή. ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος

τρόπον φθέγγεσθαι. ἔπει τέφ' τρέφω ἂν παλαιᾶς γε ἀνθρωπητῆρ φωνῇ φθέγγαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἢ γυνὴ ἦν.

LVIII. Ἡ δὲ μαντήϊη ἣ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι εἶναι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρώων ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρεις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασιν. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιούμεναι· αἱ δὲ Ἕλλησιν αἰνεῖται ἐποικήσαν.

LIX. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπασι τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνάς. μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱερόν. ἰδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῇ Δέλτῃ. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δαμήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σαῖν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῇ Ἠλίῃ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῇ Ἀρεῖ.

LX. Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν πόλιν ἱετῶν κομίζονται, ποιεῦσι τοιάδε. πλεονσί τε γὰρ δὴ ἄμα ἄνδρες γυναῖξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν ἐκάστῃ βῆρι. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κρό-

ταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αἰδοῦσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτεύουσι. ἑπεῖαν δὲ πλέοντες κατὰ τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχοίμψαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τοιάδε. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τάπερ εἶρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται· αἱ δ' ἀνασύρονται ἀπιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίην ποιεῦσι. ἑπεῖαν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι, μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας· καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμουῖται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῇ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῇ ἐπιλοιπῇ. συμφοιτέωσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλὴν παιδιῶν, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὥς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιεῖται.

LXI. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὥς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ τύπτονται, οὗ μοι ὁσιόν ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσι ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι.

LXII. Ἐς Σαῖν δὲ πόλιν ἑπεῖαν συλλεχθῆωσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τινι νυκτὶ, λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ

λύχνα ἐστὶ ἐμβάφια ἔμπλεια ἀλφός καὶ ἐλαίου. ἐπιτολῆς δὲ ἔπεισι αὐτὸ τὸ ἐλλύχμιον. καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον· καὶ τῇ ὀρθῇ οὖνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαΐ μούνη καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτεν δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἢ νυξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος.

ΛΚΙΙΙ. Ἐς δὲ Ἡλίου πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιῶσι. εὐ τ' ἂν δὲ γίνηται καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ξύλων κορύννας ἔχοντες, ἐστᾶσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ ἐπόδῳ. ἄλλοι δὲ εὐχολὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἔτερα ἀλέες ἐστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὼν ἐν νηφ̄ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ εἰς ἄλλο οἶκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τῷ γαλμα λελειμμένοι, ἔλκουσι τετράκυκλον ἄμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηφ̄ ἐνεὸν ἄγαλμα. οἱ δὲ οὐκ ἐῷσι ἐν τοῖσι προφυλαίοισι ἐστεῶτες ἐσιέναι. οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παίουσι αὐτοὺς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλὰς τε συναράσσονται, καὶ, ὥς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ

καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων· οὐ μέντοι οἱ γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα.

ΛΧΙΥ. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι. οἰκείιν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα· καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γινόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρώμενον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι· καὶ τοὺς προκόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης κύλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τοὺς τε προκόλους τρηχέως περισπείν, καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τῆς μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἀρεῖ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὀρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ αλόутους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ εἰσέναι, οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἄλονται ἐσέρχονται ἐς ἱρὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατὰπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὀρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχενόμενα ἐν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὧν ἦν τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποίειν. οὗτοι μὲν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῖσι, ἰμοί γε οὐκ ἀρεστά.

ΛΧΥ. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. εὐῶσα δὲ Αἰγυπτος ὁμουρος τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί. τὰ δὲ εἶντα σφι, ἅπαντα ἱρὰ νενόμεσται·

καὶ τὰ μὲν, σύντροφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι· τὰ δὲ, οὐ. τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ ἱρά, εἰ λέγοιμι, καταβαῖν ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι. τὰ δὲ καὶ εἶρηκα αὐτῶν ἐπιψάυσας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχεται τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμὴν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλεσι ἕκαστοι εὐχὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ᾗ τὸ θηρίον, ξυροῦντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ. ἢ δ' ἂντ' αὐτοῦ τάμνουσα ἰχθύς, παρέχει βορρὴν τοῖσι θηρίοις. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἣν μὲν ἐκὼν, θάνατος ἢ ζημίη· ἣν δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱέες τάξωνται. ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἣν τε ἐκὼν, ἣν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη.

LXVI. Πολλῶν δὲ ἐόντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελοῦρους τοιάδε. ἐπεὶ ἂν τέκωσι αἱ θήλειαι, οὐκέτι φοιτεύουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας· οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα,

κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρστας. φελότεκνον δὲ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γενομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελοῦρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διωστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελοῦρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰελοῦροι, διαδύοντες καὶ ὑπερβρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα, πένθια μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὅτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἰελοῦρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρῶας μούνας· παρ' ὅτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν.

LXVII. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἰελοῦροι ἀποθανόντες ἐς ἱρὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται· ταριχεύοντες ἐν Βουβάστι πόλι· τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἐωυγῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκησι· ὡς δ' αὐτως τῇσι κυσὶ οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλάς καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν· τὰς δὲ ἱβίς ἐς Ἑρμῖν πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους εἰούσας σπανίας, καὶ τοὺς λύκους, οὐ πολλῶ τέφ ἐόντας ἀλωπέκων μέζοντας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὐριθέωσι κείμενοι.

LXVIII. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις, ἔστι τοιούδε. τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν· ἐὼν δὲ τετράπουν, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι· τίκτει μὲν γὰρ ὡς ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει· καὶ τὸ

πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῇ ξηρῷ, τῇ δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῇ ποταμῷ· θερμότερον γάρ· δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίας καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὡᾶ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζονα τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὡοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἐπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὕς, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε. οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυτερκέστατον. ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι διαίταν ποιούμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δι᾽ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχιλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ (ἑώθει γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιεῖν πρὸς τὸν ζέφυρον), ἐνθαῦτα ὁ τροχιλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεύμενος ἡδεταί, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχιλον.

ΛΧΙΧ. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροὶ εἰσὶ οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὐ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος

λίμνην οἰκέοντες, καὶ κάρτα ἤγηνται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἓνα ἐκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροθήεα· ἀρτήματα τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεια ἐς τὰ ὦτα ἐνθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀπότακτα διδόντες καὶ ἱρήϊα, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύοντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἑλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἠγεόμενοι ἱρούς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἶδη τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἵμασιῇσι.

LXX. Ἄγραι δὲ σφῶν πολλαὶ κατεστέασι, καὶ παντοῖαι· ἥ δ' ὣν ἐμοίγε δοκεῖ ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἐπεὰν νῶτον ὑδὸς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετῖει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζῶν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει· οἱ δὲ, ἔλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξελकुσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτῆς πηλῶ κατ' ὧν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ.

LXXI. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῇ Παπρημίτῃ ἱροὶ εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε·

τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον, ὅπλαί βοός, σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον, οὐρήν ἵππου καὶ φωνήν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος· τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δὴ τι παχύ ἐστι, ὥστε αὐτοῦ γενομένου, ξυστὰ ποιέεσθαι ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ.

LXXII. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῇ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἡγνυται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ πάντων ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱρούς δὲ τούτους εἶναι τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χηναλώ-
πικας.

LXXIII. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῇ οὐνομα φοῖνιζ. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων, ὡς Ἑλιουπολῖται λέγουσι, πεντακοσίων. φοιτᾷν δὲ τότε φασί, ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἐστὶ δὲ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσούδε καὶ τοιούδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά· ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες· ἐξ Ἀραβίης ὀρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἑλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνη ἐμπλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἑλίου τῇ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὡν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν· μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ καλῆναντα τὸ ὦν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι· σμύρνη δὲ ἄλλη

ἐμπλάσσειν τούτο; καθότι τοῦ ὧοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα· ἐσκεμμένου δὲ τοῦ πατρὸς, γίνεσθαι τῷτὸ βάρος· ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τοῦτο τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιεῖν.

LXXIV. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐδαμῶς δηλήμονες· οἱ μεγάθεϊ ἐόντες μικροὶ, δύο κέρα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός· τούτου γάρ σφας τοῦ θεοῦ φασι εἶναι ἱρούς.

LXXV. Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν περωτῶν ὀφίων. ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὅστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας. πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδέεστεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων· πολλοὶ δὲ ἦσαν οὔτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἀκανθαὶ κατακεχύαται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ἐστι, ἅμα τῷ ἔαρι περωτοὺς ὄφιν ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου· τὰς δ' ἱβίς τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας, οὐ παριέναι τοὺς ὄφιν, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἱβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας.

LXXVI. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἵβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γεράκον, πρόσωπον δὲ ἐς ταμάλιστα ἐπίγρυντον, μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων πρὸς τοὺς ὄφεις, ἥδ' ἰδέη. τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι (διζαὶ γὰρ δὴ εἰσι αἱ ἵβιες), ψιλὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν· λευκὴ πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ τοῦ ἀνχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου· ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλανά ἐστι δεινῶς· σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον ἐμφερῆς τῇ ἐτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἷηπερ τῶν ὕδρων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων περὶ ἰρῶν εἰρήσθω.

LXXVII. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων, οἳ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα, λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε δὴ χρέωνται. συρμαῖζουσιν τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιήν καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νοῦσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὠρέων, ἐμοὶ δοκέειν, εἵνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουν αἱ ὥραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων, καὶ δὴ καὶ

τῶν ὠρέων μάλιστα. ἄρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήσῃσι ὀνομάζουσι. οἶνῳ δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται. οὐ γάρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον ἀνήναντες ὠμοὺς σιτέονται· τοὺς δ', ἐξ ἄλμης τεταριχευμένους. ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὄρνυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἡ ὀρνίθων ἡ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἡ ὀκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέονται.

LXXVIII. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποιημένον, μεμνημένον ἐς ταμάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ· μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον, ἡ δὲ πηχυν· δεικνὺς δὲ ἐκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, “Ἐς τοῦτον ὀρέων, πίνε τε καὶ τέρπευ· ἔσται γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.” ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι.

LXXIX. Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ αἶσμα· ἐν ἐστὶ, ὅπερ ἐν τε Φοινίκη αἰοιδιμὸν ἐστὶ καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἄλλῃ· κατὰ μέντοι ἔθνεα οὐνομα ἔχει· συμφέρεται δὲ τῷ τὸ εἶναι τὸ οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες αἰεῖδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθνήσκειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν

Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβον· φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτὲ τοῦτον αἰείδοντες. ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως· ἔφασαν δὲ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου παῖδα μονογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνθρωπον, θρήνοισι τούτοις ὑπ' Αἰγυπτίων τιμηθῆναι· καὶ αἰοιδίην τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην σφίσι γενέσθαι.

LXXX. Συμφέρονται δὲ καὶ τότε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἰκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται· καὶ ἐπιούσι, ἐξ ἔδρης ὑπανιστεύεται. τότε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι προσκυνέουσι, κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα.

LXXXI. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτοὺς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοις δὲ εἰρίνεα εἴματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι. οὐ μὲν τοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεταί σφι· οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμιλογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοις καὶ Βακχικοῖσι, ἰοῦσι δὲ Αἰγυπτίοις, καὶ Πυθαγορείοις. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοις εἵμασι θαφθῆναι· ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

LXXXII. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτεν ἐστί· καὶ τῇ ἑκάστος ἡμέρῃ γενόμενος, ὅτεοισι

ἐγκυρήσει, καὶ ὅπως τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφιν ἀνέυρηται ἢ τοῖσι ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις. γένονου γὰρ τέρατος, φυλάσσουνσι γραφόμενοι τῷ ποβαῖνον. καὶ ἦν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τῷτὸ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι.

ΛΧΧΙΙΙ. Μαντική δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξέτεροις. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστὶ, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός· καὶ ὅγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντητίων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. οὐ μέντοι αἱ γε μαντήϊαι σφι κατὰ τῷτὸ ἐστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι.

ΛΧΧΙΥ. Ἡ δὲ ἱητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. μῆς νόσου ἕκαστος ἱητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἱητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἱητροὶ κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νόσων.

ΛΧΧΥ. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαί σφειων, εἰς αἶδε τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκήτιων ἄνθρωπος, τοῦ τις καὶ λόγος ᾗ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκήτιων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσωπον. κᾷπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοις λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὗται ἀνὰ τὴν

πόλιν στροφόμεναι, τύπτονται ἐπέζωσμένοι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς· σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπέζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι.

LXXXVI. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεὰν σφι κομισθῇ νεκρὸς, δεικνύασι τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι, τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὐνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ δευτέραν δεικνύασι ὑποδεεστέραν τε ταύτης καὶ εὐτελεστέραν· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. φράσαντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων κατὰ ἣν τινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδῶν, μισθῶ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται· οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὥδε τὰ σπουδαιοτάτα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυζωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ, λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξείῳ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην, ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθύραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οῖνῳ φοινικίῳ, αὐτὶς διηθέουσι θυμῆμασι τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι

λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἐβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τοντέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρελθῶσι αἱ ἐβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατελίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμῳ, τῷ δὲ ἀντὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι, ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες, ποιῶνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσεργύνῃσι τὸν νεκρόν· καὶ κατακλητίσαντες οὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ιστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς.

ΛXXXVII. Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτελεῖν φεύγοντας, σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὰν τοὺς κλυστῆρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ᾧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδύν· κατὰ δὲ τὴν ἔδρην ἐσηθήσαντες, καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιῶσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην, τὴν ἐσῆκαν πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐϋῶτῃ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ νίτρον κατατῆκει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ᾧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες.

ΛXXXVIII. Ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσις ἐστὶ ἥδε, ἡ

τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην, ταριχεύουσι τὰς ἐβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεισθαι.

LXXXIX. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὥσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδούσαι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιεῖουσι οὕτω τοῦδε εἴνεκα, ἵνα μὴ σφί οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναῖξιν· λαμφθῆναι γάρ τινά φασι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτω γυναικός· κατεῖπεν δὲ τὸν ὁμότεχρον.

XC. Ὅς δ' ἂν ἡ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπαχθεῖς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξευχιθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ὥς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκησι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα, οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλὰ μιν οἱ ἱεεὲς αὐτοῖ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.

XCI. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι· τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μὴδ' ἄλλων μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτῳ οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι. ἔστι δὲ Χέμμης πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγυὲς Νέης

πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ Περσέος τοῦ Δανᾶς ἱρὸν τετράγωνον· περίξ δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι, κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἐστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηὸς τε ἓν, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφί, πολλάκι δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ· σανδάλιον τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐρίσκεσθαι, ἐὼν τὸ μέγαθος δῖπληχον· τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐθηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι. ποιεῦσι δὲ τὰδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσεΐ· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἄεθλα, κτήνεα καὶ χλαίνας καὶ δέρματα. εἰρομένου δέ μιν ὅ, τι σφί μούννοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅ, τι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἐωϋτῶν πόλιος γεγονέναι. τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα, εἶοντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες, κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσονται ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας· ἐκμεμαθηκότα δὲ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τὸ τῆς Χέμμιος οὖνομα πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρῶς· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικόν, αὐτοῦ κελεύσαντος, ἐπιτελείειν.

τίκα τε πλία γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίπλαται πάντα. κότεν δὲ εἰς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες οἱ τεκόντες ὡς ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠν τούτων παρατίκα γίνονται οἱ ἰχθύες. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθύς οὕτω ἔχει.

XCIV. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκε· ποιεῦσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χεῖλα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν σπεύρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλήσι αὐτόματα ἄγρια φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δωσώδεα δέ· τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέβουσι, καὶ τὸ ἀπορρέον ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν ἥσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσηνές· ὁδμὴν δὲ βαρεάν παρέχεται.

XCV. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφί ἐστι μεμηχανημένα. τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφέλευσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἰοί τέ εἰσι ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφί-

βληστρον ἔκπται, τῷ τῆς ἡμέρας μὲν ἰχθὺς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα αὐτῷ χράται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτην ἴστησι τὸ ἀμφίβληστρον, καὶ ἔπειτα ἐνδὺς, ὑπ' αὐτῇ καθεύδει. οἱ δὲ κύνωπες, ἦν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιζάμενος εὐδῇ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ περῶνται ἀρχήν.

XCVI. Τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι, τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιούμενα, τῆς ἢ μορφῇ μὲν ἔστι ὁμοιοτάτῃ τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρουν, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὧν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοί ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγέμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ὁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῃ. πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται. ἰστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἰστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύνανται πλῆειν, ἦν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, κατερράμμενη ῥίπει καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλωστά κη σταθμόν· τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῃ ἐμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπείει ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῃ κάλῃ ὀπισθε. ἡ μὲν δὲ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπέκτοντος, χωρεῖ ταχέως,

καὶ ἔλκει τὴν βάρυν· (τοῦτο γὰρ δὲ οὐνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοις·) ὁ δὲ λίθος ὅστις ἐλκόμενος, καὶ ἰὼν ἐν βυσσῷ, κατεβύνη τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα· πλήθει πολλὰ, καὶ ἄγει ἓνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

XCVII. Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα κη ἰμφορές τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ· πόντῳ ἡσοῦσι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεσθαι· αἱ δὲ πόλεις μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμένοιαι ὦν, ἐπεὰν τοῦτα γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώνοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος· ἔστι δὲ οὐδ' οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα, καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν· ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ἥξας κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχαῖδρου καλεωμένην.

XCVIII. Τοντέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐπὶ λογίμῃ πόλιν, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδωται τοῦ αἰὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί· τοῦτο δὲ γίνεται, ἐξ ὅσων ὑπὸ Πέρσῃ ἐστι Αἰγυπτος. ἡ δ' ἐτέρη πόλις δοκεῖ μοι τὸ αὐτοῦμα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχαῖδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ· καλεῖται γὰρ δὴ Ἀρχαῖδρου πόλις. εἴη δ' αὖ καὶ ἄλλος τις Ἀρχαῖδρος· αὐμέντοι γε Αἰγύπτου τὸ οὐνομα.

XCIX. Μέχρη μὲν ταύτου, ὧμιν τε ἐρητῶ, καὶ

γνώμη, καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε· Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ τὰ ἤκουον· προσέσται δὲ αὐτοῖσί τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν ΜΗΝΑ, τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱερεῖς ἔλεγον τοῦτο μὲν ἀπογεφυῶσαι τὴν Μέμφιν· τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥεῖν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμνον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέρφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηράναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν οὐράων ῥεῖν· ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκῶν οὗτος τοῦ Νείλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος· εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι· ὥς δὲ τῷ Μῆνι· τούτῃ τῷ πρώτῃ γενομένῃ βασιλῇ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἣτις νῦν Μέμφις καλεῖται· ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἐσπέρην· τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῷ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει· ταῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἰδρῦσασθαι ἐν αὐτῇ, εὖν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον.

Γ. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱερεῖς ἐκ βύβλου ἄλλων βασιλῶν τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα· ἐν τῷσαύτῃσι δὲ γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μίη

δι' ἡμετέραν ἐπιχωρίαν· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι·
 τῇ δὲ γυναικὶ οὐτομα ἦν ἥτις ἐβασίλευσε, τότε
 τῇ Βαβυλωνίᾳ, Νίτωκρῃ. τὴν ἔλεγον τιμωρέου-
 σαν ἄδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων
 ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω ἐκείνη ἀπέ-
 θυσαν τὴν βασιλῆην· τοῦτ' ἐ τιμωρέουσιν, πολ-
 λὺν Αἰγυπτίων διαφθεῖραι δόλῳ. ποιηταμένην
 γὰρ μιν οἶκημα περίμηκες, ὑπόγατον, καινῶν
 ἐν λύγῃ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν
 δὲ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταίτιους τοῦ
 φόνου φῦσαι, πολλοὺς ἐστιᾶν· δαιτυμένους δὲ
 ἐκείνη τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ με-
 γάλου. ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον· πολλὴν
 οὖν καὶ ἐμὴ μιν, ὡς τοῦτο ἐξέργαστο, ρίψαι ἐς
 νίλῳ κρηδῶν πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γέ-
 νηται.

11. Ἦν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον
 καὶ ἐμὴν ἐμὴν ἀποδέξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαφ-
 αροῦσιν, ἀλλ' ἐνὶ τῷ ἐσχάτῳ αὐτῶν Μοῖριος.
 ἐκείνη δὲ ἀναβιβασθεὶς κρηδῶν, τοῦ Ἡφαίστου
 ἐν αὐτῇ εἶχεν ἄνθρωπον τετραμήνην προτύλαι·
 ἦν δὲ ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ὅσων ἐστὶ
 καὶ ἐμὴν ἐμὴν ἀποδέξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαφ-
 αροῦσιν, ἀλλ' ἐνὶ τῷ ἐσχάτῳ αὐτῶν Μοῖριος.
 ἐκείνη δὲ ἀναβιβασθεὶς κρηδῶν, τοῦ Ἡφαίστου
 ἐν αὐτῇ εἶχεν ἄνθρωπον τετραμήνην προτύλαι·
 ἦν δὲ ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ὅσων ἐστὶ
 καὶ ἐμὴν ἐμὴν ἀποδέξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαφ-
 αροῦσιν, ἀλλ' ἐνὶ τῷ ἐσχάτῳ αὐτῶν Μοῖριος.

12. Αἰγυπτίους δὲ τοῦτ' ἐπὶ τῷ
 ἐσχάτῳ αὐτῶν Μοῖριος, κατ' οὐδὲν εἶναι λαφ-
 αροῦσιν, ἀλλ' ἐνὶ τῷ ἐσχάτῳ αὐτῶν Μοῖριος.

οἱ ἱστές πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὀρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους καταστρέφειν· ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχίων. ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπικέτο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν ἰστέων τὴν φάτιν, στρατιὴν πολλὴν λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἡπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. ὅτεοις μὲν νυν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐντιύγχανε, καὶ δεινῶς γλεχομένοις περὶ τῆς ἐλευθερίας, τούτοις μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμῶν λεγούσας τό, τε ἐωῦτοῦ αἶνον καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἐωῦτοῦ κατεστρέψατό σφας· ὅτεων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπαινετῶς παρέλαβε τὰς πόλεις, τούτοις δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταῦτα καὶ τοῖσι ἀνδρῆσιν τῶν ἐθνέων γενομένοις· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσενέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιεῖν ὡς εἶπεν ἀνάλκιδες.

CIII. Ταῦτα δὴ ποιεῶν, διεξῆι τὴν ἡπειρον· ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάς, τοὺς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήκας. ἐς τούτους δὲ μοι δοκεῖ καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στήλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦεν· καὶ ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, ὅν· ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν, εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σίσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἐωῦτοῦ

στρατιῆς μόριον ὅσονδῃ, αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρας οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινὲς στρατιωτῶν τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθισθέντες, παρὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν.

CIV. Φαίνονται μὲν γὰρ ἔοντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὥς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμμενέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους· αὐτὸς δὲ εἴκασα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροτές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ καὶ μᾶλλον, ὅτι μῶνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Πελαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογεῖν παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις ἀστυγείτονες ἔοντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μῶνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθίοπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἐτέρων ἐξέμαθον· ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται εἶναι. ὥς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῃ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται. Φοινίκων ὁπόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσχονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μίμνοντας

κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινωμένων οὐ περι-
τάμναισι τὰ αἰδοῖα.

CV. Φέρε νυν καὶ ἄλλα εἰπὼ περὶ τῶν Κόλ-
χων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσὶ. Λίνου
μοῦνοι οὐταί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ
ταῦτά· καὶ ἡ ζῶη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερῆς
ἐστί ἀλλήλοισι. Λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν ὑπὸ
Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μόντοι ἀπ'
Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλεῖται Αἰγύπτιον.

CVI. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἴσας κατὰ τὰς χώρας
ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλευνε
οὐκέτι φείνονται περιμεῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ
Σμρίῃ· αὐτὸς ὄρεον εἰούσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ
εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ
περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτροσι ἐγκεκολασμένοι
τούτων τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώ-
καιαν ἔρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην.
ἐκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέμπτης
σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ
ἀριστερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ
γὰρ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ
ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὤμον διὰ τῶν στηθῶν γράμ-
ματα ἰρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολασμένα, λέγοντα
τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ
ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ
ὁκόθεν ἐστί, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἐτέρωθι δὲ
δεδῶλκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεσημένων,
Μέμρονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς
ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

CVII. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνῶν τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱεῖες, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνησι τῆσι Πηλουσίησι, τὸν ἀδελφεὸν ἐωυτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξένια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας, περινηῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ· περινηήσαντα δέ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, ἀντίκα συμβουλευέσθαι τῇ γυναικί. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δέ οἱ συμβουλεύσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἕξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκώλζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῃ τοιούτῃ· τοὺς δὲ λυμποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί.

CVIII. Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῃ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τέ οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως κομισθέντας εἰς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάλῃ περηφείας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύσαντες· καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν εἰούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυσσον. ἐποיעῦν τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον, τοπρὶν εἰῶσαν ἱππασίμην καὶ ἀμαξευμένην πᾶσαν, ἐνδεῶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος, εἰούσα πιδιάς πᾶσα, ἄνιππος

καὶ ἀναμύζοντες γέγονε· αἷται δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασιν, ἐϋσαι πολλαί, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώραν ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκتهντο τὰς πόλεις, ἀλλ' ἀναμέσους, αὐτοὶ ὅπως τε ἀπιοὶ ὁ ποταμὸς, σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροις ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατεμήθη ἡ Αἴγυπτος.

CIX. Κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν· Αἰγυπτίαισι ἅπασιν τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἐκάσῃ τετράγωνον διδόντα· καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόφους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελεῖν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τις τοῦ κλήρου ὁ ποταμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτόν, ἐσήμεναι τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ, ἐπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμετρήσαντας ὅσην ἐλάσσων ὁ χώρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελείῃ δοκεῖ δέ μοι ἐκθεῖν γεωμετρίῃ εὐρεθεῖσα, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαλελθεῖν. πόλον μὲν γάρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δώδεκα μέρη τῆς ἡμέρας, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.

CX. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μόνος Αἰγύπτου Αἰθιοπίας ἤρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαίστιου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριῇ κρατὰ πῆχεων, ἐκαστὸν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας εἶντας τέσσαρας, εἴκοσι πῆχεων ἕκαστον πᾶν δὲ δὴ ὁ ἱεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρῶναι μετέπειτα

πολλῷ Δαρεΐον τὸν Πέρσῃν οὐ περιεΐδε ιστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὐ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷάπερ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σεσώστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσῳ ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεΐον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. οὐκὼν δίκαιον εἶναι ιστάναι ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι. Δαρεΐον μὲν νῦν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

CXI. Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατηίην, συνευχεῖσθαι δὲ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα. τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πῆχας, ὥς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπесόντος, κυματῆς ὁ ποταμὸς ἐγένετο· τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ· μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλόν· ἑνδεκάτῃ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὥς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίας, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὐρῷ νυφάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις παρὰ τὸν ἐωϋτῆς ἄνδρα μόνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐούσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἐωϋτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὥς οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν

ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ οὐρῷ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίην πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσσαντα, ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὐρῷ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναικα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦγε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἥλιου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ῥβελούς, δύο λιθίνους, ἐξ ἑνὸς ἑόντα ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πήχεων ἑκατὸν, εὐρος δὲ ὀκτὼ πήχεων.

CXII. Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλητὴν ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὐνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐακευασμένον, τοῦ Ἡφαιστήϊον πρὸς νότον ἄνθμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι· καλεῖται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλεῖται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρειω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὺς ὡς ἐδιατήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτεί, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπωνύμιόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρὰ ἐστι, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλεῖται.

CXIII. Ἐλεγον δὲ μοι οἱ ἱεεὶς ἱστοροῦντι τὰ περὶ Ἑλένην, γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν

“ ἐμῷ τοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ’ ἐμέ, ἵνα εἰδῶ
 “ ὅ, τι κοτὲ καὶ λέξει.”

ΣΧV. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις, συλλαμ-
 βάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κα-
 τίσχει· μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς
 Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα·
 πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ
 πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς,
 τίς εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος
 κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοῦνομα· καὶ δὴ καὶ
 τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ
 Πρωτεὺς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι·
 πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ
 ἐν λέγοντος τὴν ἀληθεῖαν, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι
 ἰκέται, ἐξηγούμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος·
 τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς,
 λέγων ὅτι “ Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην
 “ μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ’ ἀνέμων ἦδη
 “ ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώραν τὴν ἐμὴν, ἐγὼ
 “ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλλήνος ἐτισάμην· ὅς, ὦ κά-
 “ κιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχῶν, ἔργον ἀνοσιώ-
 “ τατον ἐργάσας· παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν
 “ γυναῖκα ἤλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε,
 “ ἀλλ’ ἀναπτερώσας αὐτήν, οἷχεαι ἔχων ἐκ-
 “ κλέψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μούνα ἤρκεσε,
 “ ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κερατίσας ἤκεις.
 “ νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἡγῆμαι μὴ ξεινο-
 “ κτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα
 “ οὐ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ’ αὐτὰ ἐγὼ τῷ

“ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτοὺς ἐλθῶν
 “ ἐκείνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ
 “ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγο-
 “ ρεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετ-
 “ ορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἄτε πολεμίους περι-
 “ έφεσθαι.”

СХVI. Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιζιν παρὰ Πρω-
 τέα ἔλεγον οἱ ἱεεὺς γενέσθαι· δοκεῖ δέ μοι καὶ
 Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ’ οὐ
 γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιήν εὐπρεπὴς ἦν τῷ
 ἑτέρῳ τῷπερ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δη-
 λώσας ὥς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον
 δὲ, κατὰπερ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ
 ἀνεπόδισε ἐωϋτὸν) πλάνην τὴν Ἀλέξανδρου, ὥς
 ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην, τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλα-
 ζόμενος, καὶ ὥς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπύκετο.
 ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει
 δὲ τὰ ἔπεα οὕτω,

Ἐνθ’ ἔσαν οἱ πέπλοι παμπούκιλοι, ἔργα γυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
 Ἦγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
 Τὴν ὁδὸν ἦν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐκατέριαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοισίδε τοῖσι
 ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
 Ἐσθλὰ, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις
 Αἰγυπτίῃ· τῇ πλεῖστα φέρει ζεῖδωρος ἄρουρα
 Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ
 λυγρὰ.

καὶ τὰδε ἔνευεν πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοις τοῖσι ἔπεισι δηλοῖ, ὅτι ἡπίστατο τὴν
εἰς Αἰγύπτου Ἀλέξανδρου πλάνην· ὁμοῦρρει γὰρ
ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ· αἱ δὲ Φοίνικες τῶν ἐστὶ ἡ
Σαδὼν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι.

CXVII. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ
χωρίον οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλον, ὅτι οὐκ
Ὅμηρον τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ' ἄλλου τινός.
ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοις εἴρηται ὡς τριταῖος
ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπίκετο εἰς τὸ Ἴλιον
ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησάμενος
καὶ θαλάσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο
ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια
ἔπεα χαιρέτω.

CXVIII. Εἰρομένου δέ μεν τοὺς ἱρέας, εἰ μά-
ταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον
γενέσθαι, ἢ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τὰδε, ἱστορίῃσι
φάμενοι· εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω· ἐλθεῖν μὲν
γὰρ, μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, εἰς τὴν Τευκρίδα
γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Με-
νέλεω· ἐκβάσαν δὲ εἰς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν
στρατιὴν, πέμπειν εἰς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν
δὲ σφι ἰάναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων· τοὺς δ' ἐπεὶ
τε ἐσελθεῖν εἰς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ
τὰ χρήματα τὰ οἱ οἶχετο κλέψας Ἀλέξανδρος,
τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν· τοὺς δὲ Τεύκρους

“ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτοὺς ἐλθὼν
 “ ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ
 “ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγο-
 “ ρεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετ-
 “ ορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους περι-
 “ έβρυσθαι.”

СХVI. Ἐλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρω-
 τέα ἔλεγον οἱ ἱοεῖς γένεσθαι· δοκεῖ δέ μοι καὶ
 Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἄλλ’ οὐ
 γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιήν εὐπρεπῆς ἦν τῷ
 ἐτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δη-
 λώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον
 δὲ, κατὰ περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλη
 ἀνεπόδισε ἐωϋτόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς
 ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην, τῇ τε δὴ ἄλλη πλα-
 ζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπῖκετο.
 ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει
 δὲ τὰ ἔπεα οὕτω,

Ἐνθ’ ἔσαν οἱ πέπλοι παμπούκελοι, ἔργα γυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
 ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐκπλὼς εὐρέα πόντον,
 Τὴν ὁδὸν ἦν Ἐλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοισίδε τοῖσι
 ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
 Ἐσθλὰ, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρην Θῶνος παράκοιτις
 Αἰγυπτίῃ· τῇ κλειῖστα φέρει ζεῖδωρος ἄρουρα
 Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ
 λυγρά.

καὶ τάδε ἔτερεα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
 "Εσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἐκατόμβας.

ἐν τούτοις τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ, ὅτι ἠπίστατο τὴν
 ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμοῦρρει γὰρ
 ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ· αἱ δὲ Φοίνικες τῶν ἐστὶ ἡ
 Σαδῶν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι.

ΣΧVII. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ
 χωρίον οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλόν, ὅτι οὐκ
 Ὅμηρον τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ' ἄλλον τινός.
 ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοις εἴρηται ὡς τριταῖος
 ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὸ Ἴλιον
 ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησάμενος
 καὶ θαλάσῃ λείρ' ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο
 ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια
 ἔπεα χαιρέτω.

ΣΧVIII. Εἰρομένον δέ μιν τοὺς ἱρέας, εἰ μά-
 ταιον λόγον λέγουσι αἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον
 γενέσθαι, ἥ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ιστορήσει
 φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω· ἐλθεῖν μὲν
 γὰρ, μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, ἐς τὴν Τευκρίδα
 γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Με-
 νέλεω· ἐκβάσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν
 στρατιὴν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν
 δέ σφι ἵναι καὶ αὐτὸν Μενέλεω· τοὺς δ' ἐπεὶ
 τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτεῖν Ἑλένην τε καὶ
 τὰ χρήματα τὰ οἱ οἶχετο κλέψας Ἀλέξανδρος,
 τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτεῖν· τοὺς δὲ Τεύκρους

τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύντας καὶ ἄνωμοι, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεύς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὲ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξείλον· ἐλοῦσαι δὲ τὸ τεῖχος ὥς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὲ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεω ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

СХІХ. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθία κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἐωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχῶν μέντοι τούτων, ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιοι· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφρα ἐποίησε· μετὰ δὲ, ὥς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισθεῖς τε καὶ διωκόμενος, οἷχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἰθὺ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκου ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἐωυτοῖσι γενόμενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

СХХ. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς

προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἑλλήσι, ἥτοι ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πριάμος, οὐδὲ αἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικέη· εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοις ταῦτα ἐγίνωσκον· ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων ὁκότε συμμίσγοιν τοῖσι Ἑλλήσι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρωόμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συνοικεῖ Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληΐη ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἑόντος, ἐπ' ἐκείνῃ τὰ πρήγματα εἶναι· ἀλλὰ Ἐκτωρ, καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον γ' ἑὼν, ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι· τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἑλλήνες· ὥς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος, ὅπως πανωλεθρίῃ

ἀπολόμενοι, καταφανές τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν, τῇ ἐμοὶ δοκεί, εἴρηται.

СХХΙ. Πρωτεύς δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, εὐντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων· τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέῳ ἑσπεῶτα καλέουσι θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλούμενον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. Πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἔλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλεῖ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἶκημα λίθινον· τοῦ τῶν τοίχων ἓνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκῆς ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἓνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἶκημα, τὸν μὲν βασιλῆα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ περιϊόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο)· τούτοις δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προορίων ὅπως

βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιοτο οἰκοδομένων τὸν
 θησαυρὸν τοῦ βασιλῆος· σαφέως δ' αὐτοῖσι πάντα
 ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου,
 δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυ-
 λάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλῆος χρημάτων ἔσονται.
 καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ
 παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν ἔργου ἔχεισθαι·
 ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆϊα νυκτὸς, καὶ τὸν
 λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομῆματι ἀνευρόντας, ῥηϊδίως
 μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξε-
 νεύειν. Ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλῆα ἀνοίξαντα
 τὸ οἶκημα, θωυμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων κατα-
 δεῖν τὰ ἀγγῆϊα· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται,
 τῶν τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκή-
 ματος κεκλειμένου. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δις καὶ τρίς
 ἀνοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα
 (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κερατίζοντας),
 ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι,
 καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγῆϊα ἐν τοῖσι τὰ χρήματα
 ἐνῆν, στήσαι· τῶν δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ προτοῦ
 χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἐτέρου αὐτῶν,
 ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, ἰθὺς τῇ πάγῃ
 ἐνέχεσθαι· ὡς δὲ γινῶναι αὐτὸν ἐν οἴῳ κακῷ ἦν,
 ἰθὺς καλεῖν τὸν ἀδελφεόν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ
 τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα,
 ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν· ὅπως μὴ αὐτὸς
 ὀφθῆις καὶ γνωρισθῆις ὃς εἶη, προσπολέσει καὶ
 ἐκείνον· τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν
 πεισθέντα ταῦτα· καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον,

ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλῆα εἰς τὸ οἶκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὀρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς εἶόν· τὸ δὲ οἶκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον· ἀπορεύμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεως κατακρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα, ἐντείλασθαί σφισι, τὸν ἄν' ἰδωνται ἀποκλαύσαντα, ἢ κατοικτισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἐαυτόν. ἀνακρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν· λόγους δὲ πρὸς τὸν περιέοντα παῖδα ποιουμένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεψ τρόπῳ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐτήν, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. Ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιέοντος παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκούς πλήσαντα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς· ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύειν ἀπαμμένους· ὡς δὲ ἔρρει ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οἶκ' ἔχοντα πρὸς ὀκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται· τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολλὸν ρέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν εἰς τὴν ὁδὸν, ἀγγῆϊα ἔχον-

τας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν, ἐν κέρδει ποιευμένους· τὸν δὲ διαλοιδορεῖσθαι πᾶσι, ὀργὴν προσποιούμενον· παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρηύνεσθαι προσποιέεσθαι, καὶ ὑπῖεσθαι τῆς ὀργῆς· τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατασκευάζειν. ὥς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καὶ τινα καὶ σκῶψαί μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδούναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκείνον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἐωϋτῶν μέιναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναί τε δῆ, καὶ καταμεῖναι. ὥς δὲ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδούναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν· δαψιλῆϊ δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμεθυσθῆναι· καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἐνθάπερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι· τὸν δὲ, ὥς πρόσω ἦν τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηίδας· ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτέλεσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. Τὸν δὲ βασιλέα, ὥς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυσ ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν· πάντως δὲ βουλόμενον εὐρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἐωϋτοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι, καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι

δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' αὖ ἀπηγήσεται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγεννημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπέναι ἕξω. ὥς δὲ τὴν παιδα ποιεῖν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τῶν ἔνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλευθέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλῆος περιγενέσθαι, ποιεῖν τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὤμφῃ τὴν χεῖρα, ἵεναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα, καὶ ἐρωτῶμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἶη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλῆος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλὴν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμαμένου τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἄπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότει προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα· τῇ δὲ, ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλήχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τ' ἀνθρώπου· τέλος δὲ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις, ἐπαγγέλλεσθαι ἁδιάν τε διδόντα, καὶ μεγάλα ὑποδόμενον ἐλθόντι ἐς ὅψιν τὴν ἐωυτοῦ· τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν· Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θαυμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῃ ἀνθρώπων·

Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκείνον δὲ, Αἰγυπτίων.

ΣΚΧΙΙ. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλῆα ζῶν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἑλληνες αἰδὼν νομίζουσι εἶναι, κακεῖθι συγκυβεῖν τῇ Δήμητρι· καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτήν, τὰ δὲ, ἐσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς· καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὅρτην δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν· τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν. φάρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφῆναντες οἱ ἱεῖες, κατ' ὧν ἔδησαν ἐνὸς αὐτῶν μέτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς· ἀγαγόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω· τὸν δ' ἱεῖα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίους· καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον.

ΣΚΧΙΙΙ. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω ὅτεψ τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχῇ

ὀργυμῆ· λίθου τε ξιστοῦ καὶ ζῶων ἐγγεγλυμ-
μένων) ταύτης τε δὴ δέκα ἔτεα γενέσθαι, καὶ τῶν
ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ ἰστᾶσι αἱ πυραμίδες, καὶ
τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποίετο θήκας
ἐαυτῇ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών.
τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα
ποιευσμένη, τῆς ἰστί παντακῇ μέτωπον ἕκαστον
ὀκτὼ πλέθρα, εἰούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον·
λίθου δὲ ξιστοῦ τε καὶ ἀρμοσμένου ταμάλιστα·
αὐδαῖς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσω.

СХХV. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀνα-
βαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ
βωμίδας ὀνομάζουσι· τοιαύτην τοπρῶτον ἐπεὶ τε
ἐποίησαν αὐτήν, ἦιρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους
μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χα-
μάθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀνα-
βαθμῶν αἴροντες· ὅπως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ'
αὐτὸν, εἰς ἐτέραν μηχανὴν ἐτίθετο, ἵστεῶσαν ἐπὶ
τοῦ πρώτου στοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύ-
τερον εἴλκετο στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι
γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται
καὶ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν
εἰσῶσαν μίην τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ
στοῖχον ἕκαστον, ὅπως τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λε-
λέχθω ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρα, κατὰπερ λέγεται.
ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ
δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίησεν· τελευταῖα δὲ
αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν.
σεσῆμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ

πυραμίδι, ὅσα ἔς τε σὺφραίνην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμῶς τῷσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἔστι ἔς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὅκοτε χρόναν μὲν οἰκοδόμειον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον· ἄλλον δέ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ τοὺς λίθους ἑταμνον, καὶ ἄγον, καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον.

СХХVI. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέσπα κακότητος, ὥστε χρημάτων δεόμενον, τὴν θυγατέρα τὴν ἐωῦτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δὴ τι· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δέ, γὰρ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημῆιον καταλιπέσθαι· καὶ τοῦ εἰσόντος πρὸς αὐτὴν ἐκάστον δέεσθαι, ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοις δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῃ τῶν τριῶν ἐστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἑκάστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρον.

СХХVII. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέσπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτη· τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιλῆην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα· καὶ τούτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ

διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ· τὰ τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποῆσαι, εἰς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμῖς ἐμετρήσαμεν· οὔτε γὰρ ὕπασσι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρουξ ἦκει εἰς αὐτὴν, ὥσπερ εἰς τὴν ἑτέραν, ῥέουσα· διοικοδομημένοι δὲ αὐλῶνος, ἔσω νῆσον περιρρέα, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα· ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμεν λίθου Αἰθιοπικῶ ποικίλου τεσσαράκοντα πόδας, ὑπόβασιν τῆς ἐτέρης τῷ αὐτῷ μέγαθος, ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε· ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφον τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα εἰς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἕξ καὶ πεντήκοντα ἔτη.

ΣΧΧΙΙΙ. Ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτη, ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακληῖσθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι· τούτους ὑπὸ μίσσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλεοῦσι ποιμένος· Φιλίτιος, ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

ΣΧΧΙΧ. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μενκερίων ἔλεγον, Χέοπος παῖδα· τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν· τὸν δὲ τὰ τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεῶν τετραμένον εἰς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνείναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας· δίκας δὲ σφι πάντων βασιλῶν δικαιοτάτας κρίνειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον· τὰ τε ἄλλα γὰρ μὲν κρίνουν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπι-

μεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἐωϋτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἰόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ κατὰ τοὺς πολιήτας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μουνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ, ὑπεραλγίσαντά τε τῷ περιεπεπτῶκει προήγματι, καὶ βουλόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην. καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα.

СХХХ. Аὕτη ὣν ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή· ἐν Σαῖ μὲν πόλι ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληῖοισι, ἐν οἰκῇματι ἡσκημένη· θυμῆματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· νύκτα δὲ ἐκάστην πάννυχος λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκῇματι εἰκόνες τῶν παλλακείων τῶν Μυκερίνου ἐστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαῖ πόλι ἱρέες· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστα κη, γομναὶ ἐργασμέναι· αἱ τινες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

СХХХΙ. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοῦς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερίνος ἠράσθη τῆς ἐωϋτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀκούσῃ· μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχρους· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῇ ταύτῃ· ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων

τῶν προδοσιῶν τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταται
τὰς χεῖρας· καὶ τὴν τὰς αἰῶνας αὐτῶν εἶναι
πεισυνούσας τάς τε αἰ ζωαὶ ἐπαθόν. ταῦτα δὲ λέ-
γουσι φλυαροῦντες, ὡς ἐγὼ δοκῶ, τὰ τε ἄλλα,
καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν καλοσυνῶν·
ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ὠρόμεν, ὅτι ὑπὸ χρόνου
τὰς χεῖρας ἀποβελλήσκει, αἱ ἐν ποσὶ αὐτῶν
ἐφαίροντο ἰούσαι ὅτι καὶ ἐς ἡμέ.

ΣΧΧΧΙΙ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακί-
κρυπται φαυλῶν εἴματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν
κεφαλὴν φαίνα κεχρυσωμένα παχεῖ κάρτα χρυσοῦ·
μεταξὺ δὲ τῶν περὶων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος με-
μνημένος ἔπασσι χρύσιος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ
ὀρθή, ἀλλ' ἐν γούνοισι κεμένη· μέγας δὲ,
ὅσῳ περ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ
οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτη· ἐπειὰν τύπτονται
οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ'
ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρῆγματι, τότε ὧν καὶ τὴν βοῦν
ἐσφένουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν διαβῆναι
τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσιν, ἐν τῷ
ἐνισαυτῷ ἀπαξ μιν τὸν ἥλιον καταδεῖν.

ΣΧΧΧΙΙΙ. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος,
διότερα τούτων τῷ βασιλεῖ τάδε γενέσθαι· ἰλθεῖν
οἱ μαντήτων ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς μέλλοι ἐξ
ἔτη μῦνον βιούς, τῷ ἰβδόμῳ τελευτήσου· τὸν
δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήσιον
τῷ θεῷ ὑπὸδισμα, ἀνταπεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν
αὐτοῦ πατήρ καὶ πάτριος, ἀπακληίσαντες τὰ ἱερά,
καὶ θεῶν οὐ μμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώ-

τους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἔων, μέλλοι ταχέως οὕτω τελευτήσῃν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὸ χρεῖων ἦν ποιέειν· δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἕτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν· καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κίϋνον δὲ οὐ. ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένων ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλά, ὅπως γίνοιτο νύξ, ἀνάψαντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἕς τε τὰ ἔλα καὶ τὰ ἄλσεα πλαγῳμένον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμψχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήϊον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυνώδεκα ἕτεα ἀντὶ ἑξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι.

ΣΧΧΧΙΥ. Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο, πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, εἴκοσι παδῶν καταδέουσιν, κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων, εἰούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δὴ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδῶπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· οὐδὲ ὦν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἦτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις· οὐ γὰρ ἂν αἱ πυραμίδα ἀνέθισαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἶπειν, ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἀμασιω βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον· ἔτεσι γὰρ κάρτε

πολλοῖσι ὑστερον ταύτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λεγόντων, ἦν Ῥοδῶπις· γενεὴν μὲν, ἀπὸ Θρακίης· δοῦλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπούλου, ἀγέρως Σαρμίου, σύμβουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῷδε οὐκ ἥκιστα· ἐπεὶ τε γὰρ πολλάκις κρητισσύντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου, ὡς βούλοιντο ποιῆν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελίθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς πῶς ἄλλος Ἰέδμων ἀνέλειτο· οὕτω καὶ Αἰσώπου Ἰάδμονος ἐγένετο.

CCXXV. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπύκετο, Ξάνθειω τοῦ Σαρμίου κορίσαντος· ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρινύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σατφούς τῆς μουσοποιῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμινε τε ἐν Αἴγυπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν εἶναι Ῥοδῶπιος, ἀτὰρ οὐκ ὥς γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ιδέσθαι ἐστὶ ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήϊον ἐωυτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῳ· τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἐωυτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελθεὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνε-

χώρει ἢ δεκάτῃ οἱ, ἀπέπεμπε εἰς Δελφούς· οἱ καὶ
 νῦν ἐτι συννεύεται, ὅπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν
 Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ τηοῦ φιλείουσι
 δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γένεσθαι αἱ
 ἐταῖραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη, τῆς περὶ λέγεται
 ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγένετο, ὥς καὶ
 πάντες οἱ Ἕλληνες Ῥοδῶπιος τοῦτορα ἐξέμαθον·
 τοῦτο δὲ, ὅτερον ταύτης, τῇ οὐνομῳ ἦν Ἀρχιδῆκη;
 αἰοίδιμος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἥσσαν δὲ τῆς
 ἐτέρας περλεσχήμενος. Χάραξος δὲ ὡς λυσά-
 μενος Ῥοδῶπιν ἀπενύστησε εἰς Μιτυλήνην, ἐν μέλει
 Σαπφῷ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδῶπιος μὲν
 νυν περὶ πέπαυμαι.

СХХХVI. Μετὰ δὲ Μυκερῶνον γενέσθαι Αἰ-
 γύπτου βασιλεία ἔλεγον οἱ ἱερεῖς Ἀσυχιν, τὸν
 τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῇ Ἡφίστῳ
 προσύλαμα, ἵοντα πολλῶ τε κάλλιστα καὶ πολλῶ
 μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προσύλαμα
 τύπους τε εὖ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὅψιν οἴκα-
 δομημάτων μυρῆν' ἐκῆνα δὲ, καὶ μακρῶ μάλιστα.
 ἐπὶ τούτῳ βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης
 πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίῳσι,
 ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν,
 οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος· πρόσθεθῆναι δὲ ἵνα
 τούτῳ τῇ νόμῳ τόνδε, τὸν δίδοντα τὸ χρέος, καὶ
 ἐπάσης κρατεῖν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης· τῇ
 δὲ ὑποτάσσῃ τούτῳ τὸ ἐνέχυρον, τάνδε ἐπαῖνον
 ζημίην μὴ βουλομένην ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μήν'
 αὐτῇ ἐκείνῃ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κοπήσαι

μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρὶϊ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ
 μηδενί, μήτ' ἄλλον μηδένα τῶν ἐωυτοῦ ἀπογενό-
 μενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον
 τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἐωυτοῦ βασιλέας
 γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λι-
 πέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα
 ἐν λίθῳ ἐγκεκολασμένα τάδε λέγοντά ἐστι, ΜΗ
 ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ
 ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ
 ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ὍΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛ-
 ΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ, ΓΑΡ ὙΠΟΤΥΠΤΟΝ-
 ΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ὅ, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ
 ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛ-
 ΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ. ΚΑΙ
 ΜΕ ΤΡΟΠΩ, ΤΟΙΟΥΤΩ, ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ.
 τοῦτον μὲν τσαῦτα ἀποδέξασθαι.

ΣΧΧΧVII. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαι ἄνδρα
 τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλιος, τῷ ὄννομα Ἀνυσιν
 εἶναι. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐπ' Αἴ-
 γυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιοπίας τε καὶ Σαβακῶν
 τῶν Αἰθιοπῶν βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον
 οἷχσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἔλεια· τὸν δὲ Αἰθιοπα
 βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἕτεα πενήκοντα· ἐν
 τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἰ-
 γυπτίων ἀμάρτοι τι, κτείνην μὲν αὐτῶν οὐδένα
 ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος
 ἐκάστῳ δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς
 τῇ ἐωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων.
 καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ

μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων, ἐπὶ Σεσώστριος βασιλείας· δευτέρα δὲ, ἐπὶ τοῦ Αἰθίοπος, καὶ κάρτα ὑψηλαὶ ὀγίνοντο. ὑψηλείων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολιῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μάλιστα μὲν Βουβάστι πόλι ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸς ἐστὶ Βουβάστιος ἀξιαπηγητότατον· μὲν γὰρ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερα ἐστὶ ἱρά· ἡδονῇ δ' ἰδίεσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον· ἢ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσάν ἐστι Ἀρτεμις.

CCXXXVIII. Τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὡς ἐχει· πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, οὐ συμμίσγουσιν ἀλλήλοισι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἀκατέρη ἐσέχει· ἢ μὲν, τῇ περιόριον, ἢ δὲ, τῇ· εὖρος εἶναι ἐκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατὰ σκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὅσος μὲν δέκα ὀργυιῶν ἐστὶ, τύποισι δὲ ἐξαπῆχεσι ἐσκευάδεται· ἀξίοισι λόγου· εἶναι δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλει τὸ ἱρὸν, κατορᾶται πάντοθεν περιϋόντι· ἅτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ δ' ἱροῦ οὐ κεκνημένον, ὡς ἀρχῇθεν ἐποιήθη, ἐποπτόν ἐστι. περιθίει δ' αὐτὸ αἵμασι γυμνήν· τύποισι· ἐστὶ δ' ἔσωθεν ἄλσος δένδρεων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νῆον μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῷ γαλμα ἐνι· εὖρος δὲ καὶ μήκος τοῦ ἱροῦ, πάντα σταδίων ἐστὶ. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίων τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα εἰς τὸ πρὸς ἡμῶν· εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλῆθους· τῇ

δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δύνδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε·
φέρει δ' ἐς Ἑρμῖω ἱόν. τὸ μὲν δὲ ἱόν τοῦτο
οὕτω ἔχει.

ΑΧΧΙΚΙΧ. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰ-
θίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὄψιν ἐν τῇ ὕπνῳ
τοσὺνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύγοντα· ἐδόκέε
οἱ ἄνδρα ἐπιστάνα, συμβουλευεῖν τοὺς ἱέρεις
τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους
διαταμένιν· ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν
αὐτὸν, ὡς πρόφασιν αἱ δοκίει ταύτην τοὺς θεοὺς
προδικνύειν, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρά, κακόν
τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκὼν
ποιήσιν ταῦτα· ἀλλὰ γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν
χρόνον, ὅκῳσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου
ἐκχωρήσιν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίᾳ εἶντι αὐτῷ τὰ
μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνέιλε, ὡς δέει
αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἕτα πεντήκοντα. ὡς
ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξῆε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ
ἐκπνίου ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς
Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς.

CXL. Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰ-
γύπτου, αὐτὶς τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἐλέων
ἀπικόμενον· ἐνθα πεντήκοντα ἕτα νῆσον χώσας
σποδῶ τε καὶ γῇ, οἴκει· ὅκως γάρ οἱ φοιτῆν σίτον
ἄγοντας Αἰγυπτίων ὡς ἐκάστοισι προστεγᾶσθαι,
σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς δωρεὴν κελεύειν σφείας καὶ
σποδὸν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρό-
τερον ἐδυνάσθη Ἀμφοταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἕτα
ἐπὶ πλέω ἢ πεντακόσια θῶκ οἳοί τε ἦσαν αὐτὴν

ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου· οὖνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἑλβώ· μέγαθος δ' ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

CXLI. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὖνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίρσι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὥς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν· ἄλλα τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καὶ σφεας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλῆων διδόσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστῳ δυνώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων· οὐκὼν δὲ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθεῖν· τῶν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τῷγαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθεῖν· ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὥμῃ, ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὥς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι, ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωροὺς. τούτοισι δὴ μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοις, παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ· ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί· ἔπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ, καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους. ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοις αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους, κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, κατὰ δὲ τὰ τόξα· πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ

ὕστεραίη φευγόντων σφέων γυμνῶν ὄπλων, πείσειν πολλοὺς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν· λέγων διὰ γραμμάτων τὰδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ὈΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

СХЛII. Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοι τε καὶ οἱ ἱεεὶς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱεῖα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίην τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσοῦτους γενομένους. καὶ τοι τριηκοσίαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνάεσσι μύρια ἕτεα· γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἕτεά ἐστι. μῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσία καὶ χίλια ἕτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἕτεσι καὶ χιλίοισι, καὶ πρὸς, τριηκοσίοισι τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοις, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν· ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἔνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεν τε δις ἐπαντεῖλαι· καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δις καταδύναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἐτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφί γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νοῦσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους.

ΟΧΛΙΗ. Πρύτερον δὲ Ἑκαταίῳ τῇ λογοποιῇ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἐωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε τὴν πατριὴν ἐς ἑκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱεεὶς τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι ἐμεωῦτόν· ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὼν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσούς ξυλίλους τοσοῦτους ὅσους περ εἶπον· ἀρχαῖους γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἴσταται ἐπὶ τῆς ἐωυτοῦ ζῆης εἰκόνα ἐωυτοῦ· ἀριθμέοντες ὧν καὶ δεικνύντες οἱ ἱεεὶς ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἐωυτῶν ἕκαστον ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης, διεξιόντες διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἐωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκαιδέκατον θεὸν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμῇσιν, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμης γεγενῆσθαι· ἐς ὃ τοὺς πάντες καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριακασίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐκ Πιρώμης γενόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδειξαν αὐτούς. Πίρωμης δὲ ἐστὶ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κάγαθος.

ΟΧΛΙΥ. Ἦδη ὧν τῶν αἱ εἰκόνας ἦσαν, τοσοῦτους ἀπεδείκνυσάν σφας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους· τὸ δὲ πρύτερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχόντας, οὐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα τὸν κρατέοντα εἶναι· ὅσπαστον

δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὀρσην τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὀσιρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν.

CXLV. Ἐν Ἑλλήσει μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πᾶν· παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πᾶν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων τῶν δωδέκα λεγομένων εἶναι· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δωδέκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλεῖ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι ἔτεια ἐς Ἀμασιν βασιλέα, διδῆλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλεονα λέγεται εἶναι, Διωνύσῃ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῃ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογιζονται εἶναι ἐς Ἀμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμεναι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεια· Διωνύσῃ μὲν νυν τῇ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένη γενέσθαι, κατὰ ἐξήκοντα ἔτεια καὶ χίλια μάλιστα ἐστὶ ἐς ἐμέ· Ἡρακλεῖ δὲ τῇ Ἀλκμήνης, κατὰ εἰνακόσια ἔτεια. Πανὶ δὲ τῇ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῇ λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πᾶν), ἐλάσσω ἔτεια ἐστὶ τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ.

CXLVI. Τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι τοιαῖς τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὧν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται, εἰ μὲν γὰρ

φανεροί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ οὔτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλῆς ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας, ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν· νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνερῥάψατο Ζεὺς, καὶ ἦναικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ· καὶ Πανὸς γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετό γενόμενος· δηλὰ μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν· ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεολογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

CXLVII. Ὅσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὥψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱεῖα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα (οὐδένα γὰρ χρόνον οἰοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος διαιτᾶσθαι), ἐστήσαντο δυνάδεα βασιλέας, ἐς δυνάδεα μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὔτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταρρεῖν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίξασθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους ταμάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο,

ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρηστό σφι κατ' ἀρχῆς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκῆν φιάλῃ σπείσαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνελέγοντο.

CKLVIII. Καὶ δὴ σφι μαημάσυνα ἔδοξε λιπῆσθαι κοινῇ· δόξαν δέ σφι, ἐπαίησαστα λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριως, κατὰ κρεκαδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα κηκείμενον· τὴν ἐγὼ ἤδη ἴδον λόγου μέλλω. ἡ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδειξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη εἶντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καὶ παρ' ἀξιολογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὶς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἐκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀνταΐη· ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δωδέκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατὰστεγαι, ἀντίπυλοι ἀλλήληται· ἐξ μὲν πρὸς βορέω, ἐξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες· τοῖχος καὶ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφικας περιέργει. αἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, πᾶσι μὲν, ὑπόγαια, τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χαλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν αἰκημάτων αὐταῖ τε ὀφθόμεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θάκας αὐτόθι εἶναι τῶν

τε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τούτων οἰκοδομησά-
 μένων βασιλῶν, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων.
 οὕτω τῶν μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παρα-
 λαβόντες λέγομεν· τὰ δὲ ἄνω, μέζονα ἀνθρω-
 πῆτων ἔργων αὐτοὶ ὀρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ
 τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων
 ἔόντες ποικιλώτατοι, θῶμα μυρίον παρέχοντο,
 ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιῶσι, καὶ ἐκ τῶν
 οἰκημάτων ἐς παστάδας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ
 τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκη-
 μάτων. ὁροφὴ δὲ πάντων τούτων, λιθίνη, κατὰ περ
 οἱ τοῖχοι· οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων
 πλέοι· αὐλὴ δὲ ἐκάστη, περίστυλος, λίθου λευκοῦ
 ἀρμοσμένου ταμάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶν-
 τος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσαερακον-
 τόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλη ἐγγέγλυπται· ὁδὸς
 δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται.

CXLIX. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἔοντος
 τοιούτου, θῶμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος
 καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος
 οἰκοδομῆται. τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου
 εἰς στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων
 ἑξήκοντα ἔόντων· ἴσον καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ
 παρὰ θάλασσαν· κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς
 βορρῇν τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτῃ
 αὐτῇ ἐωϋτῆς, πεντηκοντόργυιος· ὅτι δὲ χειρο-
 ποιήτος ἐστὶ καὶ ὀρυκτῆ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ
 μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἐστᾶσι. δύο πυραμίδες,
 τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιάς ἑκα-

τέρη· καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεισι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων· αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαί· δίκαιαί εἰσι στάδιον ἑξάπλεθρον· ἑξαπέδου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπῆχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἑόντων, τοῦ δὲ πῆχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι· ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτῃ· ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται· καὶ ἔξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἔξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὐτίς. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἥδε, τότε τοὺς ἔξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας.

CL. Ἐλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὥς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐς Λιβύην ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεὶ τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον τὸν χεῶν οὐδαμοῦ ἑόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δὴ μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἀγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης, ὅκου εἴη ὁ χεὺς ὁ ἐξορυχθεὶς. οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα ἐξεφορήθῃ. καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἥδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῃ τῇ Ἀσσυρίων πόλει γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλῆος χρήματα, ἑόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενύσαν κλῶπες

ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶτες, ὑπὸ γῆν σταθμειώμενοι εἰς τὰ βασιλῆϊα οἰκία ὥρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορέομενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅπως γένοιτο νῦξ, εἰς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραρρέοντα τὴν Νῆον, ἐξεφόρεον· εἰς ὃ κατεργάσαντο ὃ, τι ἐβούλονται. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῃ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς, ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιούμενον· ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, εἰς τὸν Νεῖλον φορεῖν· ὃ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἐμελλε διαχεῖν. ἡ μὲν νῦν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

CLI. Τῶν δὲ δυνάδεκα βασιλῆων δικαιοσύνην χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῇ ἱερῇ τοῦ Ἥφαιστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὁρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχιεὺς ἐξένεκέ σφι φιάλας χρυσέας, τῇσί περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἀμαρτῶν τοῦ ἀρῦμοῦ, ἑνδεκα, δυνάδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἰστέως αὐτῶν Ψαμμήτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκήν, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτὶ γυναικες τότε ἔχοντες. Ψαμμήτιχος μὲν νῦν οὐδενὶ δολερῷ νόμῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην· οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμήτιχου, καὶ τὸ χρηστήριον ὃ, τι ἐκέχρητό σφι, τὸν χαλκὸν σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλῆα ἕσεσθαι μαῶνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρημοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἠδικοῖσιν

Ψαμμήτιχον, ὡς ἀνέυρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προνοίας αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἔλαα ἔδοξέ σφι διώξαι, ψιλώσαντας τὰ πλείστα τῆς δυνάμιος· ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὁρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ.

CLII. Τὸν δὲ Ψαμμήτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὔτοι οἱ ἐκ νομοῦ Σαίτεώ εἰσι. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα, τοδεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ ἔλαα. ἐπιστάμενος ὦν ὡς περιυβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήϊον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς· τίσις ἦξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίῃ μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκίους οἱ ἄνδρας ἦξιν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίῃ κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ λήϊν ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὅπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλαα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμήτιχῳ (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὅπλισθέντας), ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεύσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον,

φίλα τε τοῖσι Ἴωσι καὶ Κασαὶ ποιεῖται· καὶ σφας, μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ' ἐαυτοῦ γενέσθαι. ὥς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἐαυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταίρει τοὺς βασιλέας.

CLIII. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμήτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μίμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὶ ἀν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέην· ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκαπῆχες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐστι Ἐπαφος.

CLIV. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Κασαὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμήτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ τᾶλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνεῖς ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνاسι. οἱ δὲ Ἴωνες τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἶκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης ὀλίγον ἔνερθε Βουβάστιος πόλεως, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλευμένῳ στόματι τοῦ Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἀμασις ἐξαναστήσας,

ἐνθεῦτεν κατοίκισι ἐς Μίμφιν, φυλακὴν ἐαυτοῦ ποιούμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τούτοις, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμητίχου βασιλῆος ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίωθσαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων, ἐν τούτοις δὴ οἱ τε ὄλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμῆς ἦσαν. Ψαμμήτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε τὴν Αἴγυπτον.

CLV. Τοῦ δὲ χρηστήριου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου εἶντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλει δὲ μεγάλη ἰδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὐνομα δὲ τῇ πόλει ταύτῃ ἔκει τὸ χρηστήριον ἔστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασταί μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῇ δὴ τὸ χρηστήριον ἐνι, αὐτὸς τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυῶν. τὸ δὲ μοι τῶν φανερῶν θαῦμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῇ τεμένει τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἐνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοις ἴσος· τεσσαράκοντα πήχειν τουτέων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς

ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν.

CLVI. Οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱρόν ἐστι θωύμαστότατον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλουμένη. ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθῆ καὶ πλατῆ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσας, οὔτε κινηθεῖσας εἶδον. τίθηπα δὲ ἀκούων, εἰ νῆσος ἀληθῶς ἐστὶ πλωτή. ἐν δὲ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύονται· ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὥς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ εἴσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητῶ, εἴσῃσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλει, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἀρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Λητοῦν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὀρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἀρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὲ ποιητέων

τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι
θυγατέρα Δήμητρος. τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο
γινώσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

CLVII. Ψαμμήτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου
τέσσερα καὶ πενήκοντα ἔτη· τῶν τὰ ἐνὸς δέοντα
τριάκοντα, Ἀζωτον, τῆς Συρίας μεγάλην πόλιν,
προσκατήμενος ἐπαλιόρκει, ἐς τὸ ἐξειλε· αὕτη δὲ ἡ
Ἀζωτος ἀπασῶν πόλεων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον
παλιαρκευμένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

CLVIII. Ψαμμήτιχον δὲ Νεκὺς παῖς ἐγένετο,
καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυγι ἐπεχεί-
ρῃαι πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φε-
ρούσῃ· τὴν Δαρείος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξεν·
τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλὺς ἡμέραι τέσσαρες· εὗρος
δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλασ-
τρουμένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς
αὐτήν. ἤκται δὲ κατ' ἑπέρθε ὀλίγον Βουβάστιως
πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν.
ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὤρνεται δὲ
πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς
Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατ' ἑπέρθε τοῦ πεδίου
τὸ κατὰ Μέμφιν τείνον ὄρος, ἐν τῇ αἱ λιθοτομίαι
εἵναισι. τοῦ ὧν δὴ οὖρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπὸ ῥέην
ἤκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἡῶ,
καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ
οὖρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἀνεμον,
ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν
ἐστὶ καὶ συντομώτατον, ἐκ τῆς Βορηῆς θαλάσσης
ὑπερβῆναι ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτήν

ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου οὖρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον· ἡ δὲ διώρυξ πολλῶ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί· τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλῆος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυνάδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηῆτος ἐμποδίου γενομένου τιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μή σφι ὁμογλώσσους.

CLIX. Πανσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῶς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεις, αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορήτῃ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ', ἐν τῇ Ἀραβίῃ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· τῶν ἔτι οἱ ὅλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας ἐοῦσαν μεγάλην εἶλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος· ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας εἰς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμι παραδούς τὴν ἀρχήν.

CLX. Ἐπὶ τούτου δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἑλλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιοτάτα καὶ κάλλιστα τιθέναί τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σαφωτάτους ἀνθρώπων

Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἥλαιοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντα τῶν Ἥλειων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχουεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιοτέρον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπειρώτων τοὺς Ἥλείους εἴ σφι οἱ πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφεας, οὕτω τιθέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδεμίην γὰρ εἶναι μηχανὴν ἔκως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοῖατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῇσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἥλειων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἥλείοισι ὑπεθήκαντο.

CLXI. Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτεα μούνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσάμενου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μεταυτικά τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμήτιχον τὸν ἐωῦτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλῆων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς

γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος, τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρόντι. ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους, μεγαλωστὶ προσέπτασε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκίοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κυκλόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι. ταῦτα δὲ δεινὰ παιεύμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολαμένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης.

CLXII. Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἀμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ ἐπὶ τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιεῖν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὀπίσθε στάς, περιέθηκέ οἱ κυνέην· καὶ περιτιθεῖς, ἔφη ἐπὶ βασιλεῖν περιτιθέναι. καὶ τῷ οὕτως ἀκούσιον ἐγένετο τὸ ποιούμενον, ὥς διεδαίκνυε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλεῖα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπιστεῶτες, παρσκευάζετο ὥς ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἀμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἐωυτόν Αἰγυπτίων, τῷ οὖνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντελάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἐωυτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἀμασιν ἐκάλεε, ὁ Ἀμασις, ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος, ἐπάρας, ἀπεματάϊσε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίην ἀπάγειν. ὁμῶς δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλεὺς μεταπεμπομένον, ἵεναι

πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψασθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν, καὶ παρασκευαζόμενον ὀρέοντα, σπουδῇ ἀπέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὰ πρησόμενα. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην, οὐκ ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα λόγον ἐωϋτῷ δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμεῖν προστάξει αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἐωϋτῶν οὕτω αἰσχυρῶς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες, ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἐτέρους, καὶ ἐδίδουσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι.

CLXIII. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἐωϋτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους. ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σαῖ πόλι, μεγάλα ἑόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην, ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφοτέροι, καὶ πειρήσεσθαι ἐμελλον ἀλλήλων.

CLXIV. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἐπτὰ γένη· καὶ τούτων οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνήται. γένη μὲν

Αἰγυπτίων τσαυτὰ ἐστὶ. οὐνόματα δὲ σφι κίεταί ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασιρίες τε καὶ Ἑρμοτύβιες· ἐκ νομῶν δὲ τῶνδὲ εἰσι. κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαραίρηται.

CLXV. Ἑρμοτυβίων μὲν οἶδε εἰσὶ νομοί. Βουσιρίτης, Σαίτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἢ Προσωπίτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσι γενομένοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους γενοίατο, ἑκαταίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον.

CLXVI. Καλασιρίων δὲ οἶδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τακίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκίει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γενομένοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγενέατο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξεστὶ τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίην, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκεύουσι μούνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος.

CLXVII. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασιν οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρίνειν ὁρέων καὶ Θρήκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμωτέρους τῶν ἄλλων ἡγημένους πολιητῶν τοὺς τὰς τέχνας μαυθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγότους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξίων,

γενναίους νομιζομένους εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὦν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνουνται τοὺς χειροτέχνας.

CLXVIII. Γέρεα δὲ σφι ἦν τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἰσίων. ἄρουραι ἐξαίρετοι δυνάδεκα ἐκάστῳ ἀτελείς. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πῆχυν ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίφι ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαραιρημένα· τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμᾶ ὠντοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων, ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα· τοῦτοισι δ' ὦν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνᾶι ἐκάστῳ, κρεῶν βοείων δύο μνᾶι, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδδοτο.

CLXIX. Ἐπεὶ τε δὲ συνιόντες, ὃ, τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἀμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἰόντες, κατὰ τοῦτο ἐσώθησαν· Ἀπρίῳ δὲ λέγεται εἶναι ἦδε ἡ διάνοια, μὴδ' ἂν θεὸν μὴ μὴδὲν δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἐωϋτῷ ἰδρῦσθαι ἐδόκει. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐσώθη· καὶ ζωγραφθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαῖν πόλιν, ἐς τὰ ἐωϋτοῦ οἰκία πρότερον ἰόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος ἦδη βα-

σιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ δίκαια, τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἐωὺτῳ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδόει τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῷησι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἑκαστέρω μὲν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων· ἐστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκημένη στύλοισι τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμινημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστὰδι διζὰ θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί.

CLXX. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοῦ νομα, ἐν Σαῖ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένει ὕβελοι ἐστᾶσι μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη, λιθίνη κρηπιδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος, ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε, ὅση περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη.

CLXXI. Ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκνηλα τῶν παθῶν αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι

μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότε μοι ἐπὶ πλεον ὥς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφύρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι περὶ εὖστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας· μετὰ δὲ ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσον ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλειτο ἡ τελετή· οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μῦθοι.

CLXXII. Ἀπρίῳ δὲ ὧδε καταραιρημένον, ἐβασίλευσε Ἀμασις, νομοῦ μὲν Σαίτῳ ἑών· ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλις, οὖνομά οἱ ἐστὶ Σαούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατόνοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμῇ μοίρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τοπρὶν εἶοντα, καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτοὺς ὁ Ἀμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτῆρ χρύσειος, ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἀμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενιζέατο· τοῦτον κατ' ὧν κύψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο, καὶ ἰδρυνσε τῆς πόλις ὅκου ἦν ἐπιτηδεύατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τῷγαλμα, ἐσίβοντο μεγάλως· μαθὼν δὲ ὁ Ἀμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιούμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν

πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμῆν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῇρι πεπρηγέναι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμῇν τε καὶ προμηθέεσθαι ἰωῦτοῦ ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν.

CLXXIII. Ἐχρᾶτο δὲ καταστάσει κρηγμάτων τοιῷδε· τὸ μὲν ὄρθριον, μέχρι ὅτου πληθώρησ ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινε τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας· καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοις οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, “ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωῦτοῦ προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωῦτόν· σὲ γὰρ ἐχρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνὸν θωκέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ἐπιστέατο ὥς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται, καὶ ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες· νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά.” Ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε αὐτοὺς, “Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἂν ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ, μηδὲ ἐς παιγνήην τὸ μέρος

“ ἐὼντὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἦτοι μάνεις, ἡ ὄγε
 “ ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος,
 “ μέρος ἐκατέρω νέμω.” Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους
 ἀμείφατο.

CLXXIV. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ ὅτε ἦν
 ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἐὼν καὶ φιλοσκώμμων,
 καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνὴρ· ὅπως δέ
 μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ ἐπι-
 τήδεια, κλέπτεσκε ἂν περιϊών. οἱ δ' ἂν μιν φά-
 μνοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον
 ὄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ
 μὲν δὴ καὶ ἠλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηῶν, πολλὰ
 δὲ καὶ ἀποφεύγεσκε. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε,
 ἐποίησε τοιάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν
 μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέ-
 λετο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων
 ἔθυε, ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι, ψεύδεά τε μαν-
 τήϊα κεκτημένοισι· ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα
 εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθέως θεῶν ἐόντων καὶ
 ἀψευδέα μαντήϊα παρεχομένων, ταμάλιστα ἐπε-
 μέλετο.

CLXXV. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ
 προτύλαια θωυμάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας
 ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγάλῃ, ὅσων
 τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο
 δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περι-
 μήκτας ἀνέθηκε· λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν
 ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἡγάγετο δὲ τού-
 τῶν τοὺς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἰουσέων

λιθοτομίων· τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεις, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον καὶ εἴκοσι ἡμερῶν ἀπεχούσης ἀπὸ Σαΐος. τὸ δὲ οὐκ ἤκιστα αὐτῶν, ἀλλὰ μάλιστα θωυμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μουνολίθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἕτα τρία, δισχίλιοι δὲ οἱ προσετέταχτο ἄνδρες ἀγαγείς, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνήται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἕξωθεν, ἔστι εἰς τε καὶ εἴκοσι πῆχεις· εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἕξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνολίθου ἐστί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πῆχεων, καὶ πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δυώδεκα πῆχειων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πῆχεων ἐστί. αὕτη τῶν ἱρῶν κέσται παρὰ τὴν ἔσοδον. ἔσω γὰρ μιν εἰς τὰ ἱρόν φασι τῶνδ' εἶνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τῶν ἀρχιτέκτονα, αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐκγεγονότος πολλοῦ, καὶ ἀχθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἀμασιν, ἐνθυμιστὸν ποιησάμενον, οὐκ ἔῃν ἔτι προσωπείῳ ἐλκύσαι. ἤδη δὲ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

OLXXVI. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν ταῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἀμασις πᾶσι τοῖσι ἄλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα· ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσόν, τοῦ Ἡφαιστείου ἐμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἐβδομήκοτά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἐσῆασι, Αἰθιοπικοῦ ἑόντος

λίθιν, δύο κολοσσαί, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἑὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἰσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱερὸν Ἀμασίς ἐστι ὁ ἐξοικαδομήσας, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

CLXXVII. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισφυρίας τὰς οἰκουμένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἀμασίς ἐστι ὁ καταστήσας· ἀποδεκνύναι ἕτερος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦνται· μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζῆν, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, εἶντι ἀμώμῳ νόμῳ.

CLXXVIII. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἀμασις, ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπιδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔβωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χωρίοις ἐνιδρύσασθαι βωμὸς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μὲν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὼν καὶ χρησιμώτατον, καλούμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἶδε πόλις εἰς αἰ ἰδρυμέναί κεινῇ, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ

Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἀλικαρνησσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. τούτων μὲν ἐστὶ τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὐταὶ αἱ πόλεις εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλεις μεταποιεῦνται, οὐδὲν σφὶ μετεὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἐωϋτῶν ἰδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἡρῆς· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος.

CLXXIX. Ἦν δὲ τοπαλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὁμόσαι, μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν· ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηὶ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἶά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο.

CLXXX. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἔοντα νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργᾶσθαι· ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατεκάρη· τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν· πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις, ἐδωτίναζον· ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνείκαντο. Ἀμασις μὲν γάρ σφὶ ἔδωκε χίλια στυπητήρης τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκόντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας.

CLXXXI. Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους φιλότητά

τε καὶ συρμαχίην συνεθήκατο. ἔδिकाίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτ' ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἶνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάτεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὖνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεὶ τε συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶός τε ἐγένετο· τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεὶ τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἀμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην, “ὦ γύναι, “κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ ἐστί τοι οὐδεμία μη- “χανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν “πασέων.” Ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεὶ τέ οἱ ἀρνευ- μὲν οὐδὲν ἐγένετο πρῆντερος ὁ Ἀμασις, εὐχεται ἐν τῷ νηῷ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ἐπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἀμασις, τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος, ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἀμασις· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι πρὸς αὐτήν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἑστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῇ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἡμῆς ἦν σόον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐτύθετο αὐτῆς ἢ τις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

CLXXXII. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἀμασις ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἐωυτοῦ γραφῇ

εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο
τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιο-
θέητον· τοῦτο δ', ἐς Σάμον τῇ Ἡρῇ εἰκόνας ἐωϋτοῦ
διφασίας ξυλίνας, αἱ ἐν τῇ νηΐ τῇ μεγάλῃ
ιδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν
θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην
τὴν ἐωϋτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος·
ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἶνεκεν· ὅτι
δὲ τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς
τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ιδρῦσθαι προσχούσας,
ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα
μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἀμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος
ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπα-
γωγὴν.

FINIS.

